

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakult bezpečnostního managementu

Katedra krizového řízení

**Současný stav a budoucnost výchovy a vzdělávání dětí v oblasti
připravenosti na mimořádné události a krizové situace**

Diplomová práce

The Current State and Future of Children's Education in Readiness for
Emergency and Crisis Situations

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jakubcová Lenka Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Matěj Glanc

Praha

2024

Poděkování

Velice děkuji vedoucí diplomové práce, Mgr. Lence Jakubcové Ph.D., za projevenou ochotu, odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování této práce. Obrovské díky patří také rodině, především rodičům, za jejich nepřetržitou podporu během celého mého studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11.3.2024

Bc. Matěj GLANC

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou výchovy a vzdělávání dětí v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace. Součástí práce je stručný pohled na vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech. Dále jsou rozebrány rámcově vzdělávací plány pro jednotlivé stupně vzdělání. Poté se práce zaměřuje na pedagogické pracovníky a další subjekty, které se podílejí na vzdělávání. V praktické části jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na znalosti žáků v bezpečnostních tématech a informace získané polostrukturovaným řízeným rozhovorem s pedagogickým pracovníkem. V neposlední řadě práce obsahuje návrhy, jak vylepšit či optimalizovat výuku bezpečnostních témat v České republice.

Klíčová slova

ochrana obyvatelstva * mimořádná událost * krizová situace * vzdělávání * výchova * Česká republika

Annotation

The master thesis deals with the issue of education of children readiness for emergency and crisis situations. The thesis includes a brief look at the development of education in safety topics. Then the framework curricula for each level of education are discussed. The thesis then focuses on the teaching staff and other actors involved in education. In the practical part, the results of a questionnaire survey on pupils' knowledge of safety topics and information obtained through a semi-structured guided interview with a teaching staff member are presented. Finally, the paper contains suggestions on how to improve or optimize the teaching of security topics in the Czech Republic.

Key words

protection of the population * emergency * crisis situation * education * Czech republic

Obsah

Úvod.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Vzdělávání a výchova v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace.....	10
1.1 Vývoj vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace	12
1.2 Současný stav výuky na školách v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace	13
1.2.1 Předškolní vzdělávání – vzdělávání v mateřských školách	14
1.2.2 Vzdělávání na základních školách.....	15
1.2.3 Vzdělávání na středních školách	17
1.2.4 Ochrana člověka za mimořádných událostí	17
1.2.5 Příprava občanů k obraně státu.....	18
1.3 Budoucnost vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace	19
1.4 Další subjekty podílející se na vzdělávání a výchově v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace	20
1.4.1 Hasičský záchranný sbor České republiky	21
1.4.2 Český červený kříž	22
1.4.3 Asociace Záchraný kruh	22
1.4.4 Ministerstvo obrany.....	23
2 Personální zabezpečení výuky bezpečnostních témat	24
2.1 Současná připravenost pedagogů na výuku bezpečnostních témat	24
2.2 Příprava budoucích pedagogů na výuku bezpečnostních témat.....	27
II. PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 Výzkumné šetření	30
3.1 Kvantitativní fáze – dotazníkové šetření	30
3.1.1 Dotazník pro 1. stupeň základního vzdělání	31
3.1.2 Dotazník pro 2. stupeň základního vzdělání	31
3.1.3 Dotazník pro střední vzdělávání – čtyřletá gymnázia.....	32
3.2 Kvalitativní fáze – řízený rozhovor	32
4 Vyhodnocení kvantitativní fáze	34
4.1 Výsledky dotazníku pro 1. stupeň základního vzdělávání.....	34
4.2 Výsledky dotazníku pro 2. stupeň základního vzdělávání.....	37

4.3	Výsledky dotazníku pro čtyřleté gymnaziální vzdělávání	42
5	Vyhodnocení řízeného rozhovoru	48
6	Návrhy a doporučení	51
6.1	Dostatečná pozornost pro bezpečnostní témata	51
6.2	Modifikace předmětu Výchova k bezpečnosti	51
6.3	Kontrola vyučování	52
6.4	Přesné určení, kde se bude vyučovat jaká problematika	52
6.5	Zaměstnanec se zaměřením na bezpečnostní témata	53
6.6	Psychická odolnost	54
7	Závěr	55
8	Seznam použitých grafů	57
9	Seznam použité literatury	58
10	Seznam příloh	61

Úvod

Vzdělávání a výchova dětí je důležitým aspektem společenského vývoje. Čím dál více je právě kladen důraz na kvalitní vzdělávání, které přispívá k růstu všeobecné inteligence. Podobně tomu je i v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace, která se stává v aktuálním dění významnější. V posledních letech se v blízkém okolí Evropy rozpoutaly konflikty jako například napadení Ukrajiny Ruskem a útok Hamásu na Izrael, kdy došlo k velkému počtu civilních obětí. Dále se vyskytují i jiné mimořádné události, než jaké byly dříve typické. Příkladem může být tornádo na Jižní Moravě z roku 2021. Právě tyto situace upozorňují na nutnost ochrany obyvatelstva a možné zanedbání vzdělání a výchovy v této oblasti v České republice a možná i v celé Evropě.

Ústředním cílem diplomové práce bude analyzovat současný stav vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace a případně navrhnout možná vylepšení tam, kde budou nedostatky. K zjištění současného systému vzdělávání budou využity především dostupné rámcově vzdělávací plány, díky kterým bude možné popsat, jak by měla ideálně výuka vypadat. Současně s tím budou podpůrně využívány metodická doporučení a portály Ochrana člověka za mimořádných událostí a Příprava občana k obraně státu. Zda se potkává teorie výuky a praxe, ověří dotazníkové šetření mezi žáky základních a středních škol a rozhovor s učitelem, který se zabývá výukou některých témat.

První kapitola se věnuje základním pojmům a systému vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva, který je momentálně v České republice nastaven. Dále zmiňuje provázání tohoto systému s problematikou Ochrany člověka za mimořádných událostí a Přípravy občanů k obraně státu. V souvislosti s tím představuje i některé subjekty, který se na výchově a vzdělávání podílejí.

Druhá kapitola se zaměřuje na učitele a jejich možnosti, jak se seznámit s danou problematikou a nástroje, které mohou využít k výuce dané problematiky. S tím úzce souvisí i činnost Hasičského záchranného sboru ČR, jenž vydává většinu metodik a podpůrných materiálů pro učitele.

Třetí kapitola se bude věnovat metodologii výzkumného šetření, které bude zahrnovat kvantitativní fázi a kvalitativní fázi. Metodou sběru dat bude dotazníkové šetření realizované vůči žákům základních a středních škol s cílem ověřit jejich znalosti v předmětné oblasti a řízený rozhovor s pedagogickým pracovníkem s cílem zjistit reálné problémy při implementaci rámcových vzdělávacích programů.

Ve čtvrté kapitole budou vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření.

V páté kapitole je rozebrán provedený rozhovor, který se věnuje výuce a popřípadě vynechávání témat z problematiky. Měla by zjistit důvody, proč se tématu učitelé nevěnují nebo, kde spatřují nedostatky v podpoře učitelů s výukou připravenosti na mimořádné události a krizové situace.

V šesté kapitole jsou nastíněná vlastní řešení či návrhy na zlepšení, které budou vycházet ze znalostí získaných nejen analýzou systému, ale především z dotazníkového šetření a majoritně z rozhovoru s učitelem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Vzdělávání a výchova v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace

Důležitost vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace zdůrazňuje nová Bezpečnostní strategie ČR, která právě považuje vzdělávání a přípravu obyvatel jako možnost, jak docílit odolnější společnosti, která dokáže reagovat na bezpečnostní hrozby. „Ke zvyšování povědomí o bezpečnostních hrozbách, rozvíjení schopnosti odpovídající reakce a posilování odolnosti obecně musí zásadně přispívat i občanské vzdělávání.“¹

„Hlavní myšlenkou a klíčovým motivem Koncepce ochrany obyvatelstva je připravený občan, připravený systém.“² Právě tím se stát zavazuje naučit své občany doporučenému chování (připravit občany) a připravit systém k adekvátní reakci. Naučit všechny občany potřebné dovednosti a znalosti lze díky povinnému základnímu vzdělání, které musí ze zákona absolvovat každý.

Vzhledem k existenci povinné školní docházky a povinnosti navštěvovat mateřskou školu minimálně rok před začátkem základního vzdělání má stát skrze vzdělávací instituce a systémové vzdělávání možnost naučit základy ochrany obyvatelstva všechny své občany. Povinná školní docházka zajišťuje, že výuka bezpečnostních témat by měla být známa všem společenským vrstvám (vyjma extrémních případů žijících mimo společnost) ve věku od 6 let do cca 15 let. Minimální znalost chování při mimořádné události (dále jen MU) a krizové situaci (dále jen KS) by měl ovládat každý člověk se základním vzděláním bez ohledu na jeho původ, sociální vrstvu nebo zaměstnání, kterému se chce věnovat. Základní orientace v problematice musí zasahovat do všech vrstev obyvatelstva, jelikož mimořádné události a krizové situace mohou zasáhnout kohokoli bez ohledu na jeho postavení ve společnosti. Právě základní vzdělání docílí, že všichni občané starší 15 let budou znát svá práva a základní povinnosti v případě MU a KS, což

¹ *Bezpečnostní strategie České republiky 2023*, [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2023. [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/5161086/Bezpecnostni_strategie_2023.pdf

² *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2020. [cit. 13.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

může zmírnit dopady na životech, zdraví apod., a zároveň usnadní v této situaci práci zasahujícím složkám.

Po skončení základního vzdělání už je příprava občana ponechána na jeho iniciativě. Pokud se rozhodne dále studovat, jsou jeho znalosti v případě střední školy rozšiřovány a podobně tomu je i v průběhu studia na vyšších odborných a vysokých školách se zaměřením na ochranu obyvatelstva. Dospělý nestudující občan má možnost rozšiřovat své znalosti za pomoci subjektů, které se podílí na vzdělávání a výchově například zveřejňováním příruček nebo pořádáním preventivních a naučných akcí.

Klíčovým prvkem ve vzdělávání a výchově dětí je vzdělávání již dospělé populace, která často může kladně ovlivnit vědomosti dětí. Rodiče často více či méně určují směřování a zájem dítěte. Obdobně tomu je i v případě připravenosti na MU a KS. Když jsou rodiče seznámeni se zásadami připravenosti na mimořádné události, mají tendenci přenášet tuto znalost na své potomky. Jejich vědomosti a dovednosti v oblasti bezpečnosti mohou ovlivnit výchovu dětí v tom smyslu, že budou schopny ovládat minimálně základní postupy a běžně používané dovednosti v případě krize. Celkově vzato, vzdělávání dospělé populace o připravenosti na MU a KS představuje investici do budoucnosti, která má dalekosáhlý vliv na bezpečnost a ochranu celé společnosti. Znalostmi a dovednostmi předanými z generace na generaci může být budoucí generace lépe připravena čelit nečekaným výzvám a aktivně přispět k celkové bezpečnosti společnosti. Naopak školní vzdělávání má potenciál přenášet důležité znalosti z bezpečnosti do domácností, kde těmto tématům často chybí dostatečná pozornost. Zejména u dětí na prvním stupni základní školy rodiče aktivně podporují své děti při přípravě na výuku a otevírá se prostor pro rodinné diskuse o bezpečnostních otázkách. Tím může docházet k postupnému šíření vědomostí v oblasti bezpečnosti mezi dospělou populací. Na vyšším stupni základního vzdělávání a dalších stupních mohou děti sdílet své nově získané znalosti s rodiči, což přispívá k rozšíření základních bezpečnostních informací mezi dospělými. Vzdělávání dětí zároveň přispívá k proškolení dospělé populace, což je žádoucí a zároveň efektivní způsob.

1.1 Vývoj vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace

Výuka a výchova dětí v oblasti připravenosti na mimořádné a krizové situace se v průběhu dějin lidstva měnila. Zatímco do nedávna existovala výlučně branná výchova, která systémově vzdělávala obyvatelstvo, nyní se již společnost zaměřuje i na systémové vzdělávání v nevojenských situacích. Zpravidla je na vzdělávání na nevojenské krizové situace ve 21. století kladen větší důraz, přestože to dříve bylo přesně naopak. Branná výchova nebyla vždy označována tímto pojmem, ale dalo by se pod ní zařadit jakéhokoli vojenské vzdělávání, které cílilo na většinu obyvatel státu.

Za první republiky probíhala v Československu *Výchova ke státnosti*, jež obsahovala některá témata podobné dnešním, z nichž lze vypíchnout ctnosti a povinnosti občanské, podstatu zdravotnictví a tělesnou výchovu. Branná výchova byla zařazena do výuky až se silícím nacismem v Německu. Po konci druhé světové války a začátku studené byl kladen důraz na výchovu především v branné oblasti, kterou zařizoval majoritně stát. Po rozpadu Sovětského svazu se v České republice začala rozvíjet nová koncepce, která počítala s účastí státu, ale především angažovanosti občanů ve výchově a přípravě. Branná výchova byla zrušena v České republice v roce 1991, čímž opadl zájem a všeobecná povědomost o ochraně obyvatelstva. Přístup státu lze popsat jako: „*Občané mají právo na pomoc státu, ale mají také povinnost a spoluodpovědnost za svoji ochranu.*“³

Stát si uvědomoval důležitost přípravy občanů v této oblasti, a proto Hlavní úřad civilní ochrany České republiky společně s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze začal v roce 1995 testovat, zda problematiku lze vyučovat v rámci existujících předmětů, aniž by musel být vytvořen nový, podobný branné výchově. Z této činnosti vyplynul Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999, který zařazoval problematiku do

³ HZS ČR. *Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR*. hzscr.cz [online]. 2023 [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

vzdělávacích programů, na což navazovala metodická příručka zpracovaná Hasičským záchranným sborem ČR (dále také HZS ČR).

1.2 Současný stav výuky na školách v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace

Po rozsáhlých povodních v roce 2002 byly zmíněné dokumenty poupraveny, aby výuka probíhala v každém ročníku při dotaci nejméně 6 vyučovacích hodin za rok, ať už jako samostatný předmět nebo v rámci jiných předmětů podle rozhodnutí ředitele. Zaměření bylo především na chování při živelných pohromách a úniku nebezpečných látek.

Významným milníkem ve vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva byl rok 2004, kdy byl přijat z. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který zařazoval problematiku ochrany člověka za mimořádných událostí do rámcových vzdělávacích programů (dále také RVP). V roce 2013 došlo ke konkretizaci RVP pro základní školy v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí (dále také OČMU). Ve stejném roce došlo i ke zpracování problematiky obrany státu do RVP.

V roce 2015 se vytvořila pracovní skupina pod vedením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kde bylo zastoupeno Ministerstvo vnitra, Policejní prezidium, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo obrany a také zástupci pedagogických fakult a České školní inspekce. Cílem meziresortní pracovní skupiny bylo zmapovat a navrhnout případné změny. Výsledkem byla zpracovaná: *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu*. Na základě této zprávy byly příslušným resortům vládou přiděleny úkoly. Jedním z nich bylo zřízení meziresortní expertní pracovní skupiny, která se věnuje zlepšení systému vzdělávání v oblasti bezpečnosti.⁴

⁴ GŘ HZS ČR. *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017. [cit. 5.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>

Současný systém výuky je opřený o rámcově vzdělávací programy, které vymezují poměrně obecně zaměření výuky. Příslušné RVP jsou dále rozpracované do školních vzdělávacích programů, jenž si školy vytvářejí jednotlivě za dodržení pravidel stanovených školským zákonem.

Z výběrového zjištění České školní inspekce ze školního roku 2016/2017 ovšem nevyplývá, že by se školy bezpečnostním tématům věnovaly dostatečně. Jediné téma, které mělo vysokou úspěšnost, je prevence kriminality, kde byla průměrná úspěšnost žáků 72,4 %. Naopak problematika OČMU a Přípravy občanů k obraně státu (dále jen POKOS) dosahovala průměrné úspěšnosti žáků jen něco málo přes 50 %. Konkrétně oblast obrany státu 50,5 % a problematika spojená s mimořádnými událostmi 53,3 %.⁵

1.2.1 Předškolní vzdělávání – vzdělávání v mateřských školách

Předškolní vzdělávání je zpravidla první kontakt dítěte se vzdělávacími institucemi. Zároveň se jedná o čas, kdy začíná dlouhodobý proces začleňování dítěte do široké společnosti. Předškolní vzdělávání hraje důležitou roli v rozvoji dítěte a naučení ho správným návykům. I proto je od roku 2017 předškolní docházka povinná pro děti, které dovrší 5 let před začátkem školního roku.⁶ Každé dítě, až na výjimky, musí navštěvovat mateřskou školu minimálně jeden rok, což dává možnost je naučit mimo jiné dovednosti a základní znalosti pro jejich bezpečné chování ve společnosti a správné reakce na nebezpečí v případě MU nebo KS.

RVP pro předškolní vzdělávání jsou v oblasti bezpečnosti nekonkrétní a zpravidla upozorňují jen na nutnost výchovy v rámci bezpečného chování v různých situacích. S ohledem na věk je výuka zaměřena především na prevenci s cílem předcházet situacím, kdy se dítě kvůli svému potencionálně nebezpečnému a nezodpovědnému chování ocitne v rizikové situaci.

⁵ Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017 - závěrečná zpráva. [online]. Česká školní inspekce, 2017 [cit. 28.01.2024]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aecbf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>

⁶ Z. č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) §34 odst. 1

Dítě by podle RVP mělo především dokázat rozeznat nebezpečné situace a odmítnout účast na nich. Pokud se ocitne v nějaké rizikové situaci, musí vědět na koho se obrátit (známý dospělý, ostatní dospělí s dětmi, popř. policisté apod.). S tím souvisí i používání telefonu a popřípadě ukázka vzhledu/uniforem příslušníků bezpečnostních sborů. V tomto věku jde především o různé hry nebo ukázky, kde dochází k osvojení těchto znalostí.

Výuka bezpečnosti se projevuje ve všech vzdělávacích oblastech, které jsou vymezeny v rámci RVP. Jedná se o pět vzdělávacích oblastí a to: *Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět.*⁷

Podpora výuky v předškolním vzdělávání je poměrně neuspokojivá, jelikož neexistují příručky ani žádný metodický materiál. Učitelé si musejí látku a způsob výuky vymýšlet a realizovat podle sebe bez pomoci odborných metodik vydaných příslušnými subjekty. Ani HZS ČR nemá vytvořené žádné materiály přímo pro předškolní vzdělávání, a tak jsou učitelé nuceni využívat podpůrně dokumenty určené pro 1. stupeň základního vzdělávání. Alespoň minimální oporu k výuce pro učitele lze najít na portálu *záchranný-kruh.cz*, který však poskytuje informace spíše jen k dopravní výchově. Přestože v předškolním vzdělávání není v RVP zavedeno tolik témat, bylo by žádoucí, aby byly pro učitele vytvořeny metodiky a podpůrné materiály (pracovní listy, naučné hry apod.). Naučit děti základům bezpečnosti je důležité, ale zároveň v nízkém věku náročné. Právě proto by učitelé měli mít k dispozici postupy a návrhy her, jak docílit požadovaných znalostí a dovedností.

1.2.2 Vzdělávání na základních školách

*„Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.“*⁸ Povinná školní docházka dává možnost naučit všechny děti mimo jiné i potřebné a vymezené základy z problematiky ochrany obyvatelstva.

⁷ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit.8.12.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-rvp-pz/>

⁸ Z. č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) §36 odst. 1

Obsah učiva pro první stupeň je vymezen ve vzdělávacím oboru *Člověk a jeho svět*, který se dělí do pěti tematických okruhů, přičemž otázka bezpečnosti se vyskytuje více či méně ve čtyřech z nich. Prvním z nich je: *Místo, kde žijeme*, v němž se dítě naučí orientovat ve svém blízkém okolí a bezpečnému chování v přírodě. Zde se nachází i učivo týkající se orgánů státní moci a Armády ČR. Dalším okruhem je: *Lidé kolem nás*, který se zaměřuje na bezpečnou interakci s lidmi, což přispívá k rozvoji sociálních dovedností a prevenci konfliktních situací. Významným z hlediska MU a KS je tematický okruh: *Rozmanitost přírody*, kde dochází k seznámení s přírodními jevy, které mohou způsobit naturogenní MU a chování při nich. Posledním okruhem zahrnující bezpečnost je *Člověk a jeho zdraví*, kde se naučí komunikovat s tísňovou linkou, reagovat v případě MU, základy první pomoci při drobných zraněních.

Na druhém stupni navazuje vzdělávací oblast *Člověk a společnost* rozdělený do dvou oborů *Dějepis* a *Výchova k občanství*, která je stěžejní pro výchovu v oblasti MU a KS. Výuka se v tomto oboru zaměřuje na možnosti pomoci jednotlivce při ohrožení či obraně státu. Žák se dozvídá o činnosti ozbrojených sil ČR včetně významu zahraničních misí, povinnostech občana při zajišťování obrany státu a o způsobech předcházení terorismu. Další vzdělávací oblast *Člověk a příroda* je důležitá v oblasti chemie, fyziky, přírodopisu a zeměpisu pro seznámení žáků s účinky především radioaktivního záření a ochranou před ním, vlastnostmi nebezpečných látek a zacházení s nimi. V neposlední řadě prohloubí znalosti o MU vyvolaných přírodními jevy a obeznámí žáky s první pomocí a chováním v případě příznaků běžných nemocí. Poslední vzdělávací oblastí týkající se bezpečnosti je *Člověk a zdraví* zahrnující *Výchovu ke zdraví* a *Tělesnou výchovu*. *Výchova ke zdraví* zahrnuje učivo OČMU, a tedy rozpoznání varovného signálu, poznání základních úkolů ochrany obyvatelstva (evakuace, ukrytí a nouzové přežití). *Tělesná výchova* je pak zaměřená na zlepšení pohybových činností, pomoc při úrazech, prvky sebezáchrany a popřípadě zvládnutí plavecké techniky.⁹

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2023 [cit.8.12.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

1.2.3 Vzdělávání na středních školách

V případě středního vzdělávání je problematika výuky v oblasti MU a KS složitější, jelikož dochází k rozdělení do několika RVP. Výuka se liší na podle typu školy (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště, konzervatoře). Společně mají ale zájem na opakování znalostí ze základního vzdělávání a prohloubení těch znalostí týkajících se jejich zaměření. Školy zaměřené na manuální práci se budou spíše zabývat bezpečností práce a podobnými tématy. Zdravotnické školy obdobně zaměří získávání znalostí na problematiku první pomoci, nemocí a MU s velkým počtem zraněných.

Na čtyřletých gymnáziích se prohlubují znalosti ve všech oblastech týkajících se OČMU a POKOS nabitých v rámci základního vzdělávání. V případě OČMU by měl žák prohloubit své znalosti o chování při MU. Jeden z očekávaných výstupů v rámci RVP je i aktivní podílení se žáka na likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel. V oblasti POKOS se zlepšují znalosti ohledně potřeby mezinárodních smluv, branné povinnosti apod.¹⁰

1.2.4 Ochrana člověka za mimořádných událostí

OČMU je: „*Systém výuky uplatňovaný v rámci vzdělávací soustavy ČR a zaměřený na seznámení dotčené populace s problematikou ochrany obyvatelstva, zejména s principy sebeochrany a vzájemné pomoci. Posláním je vytvořit a udržovat soubor znalostí a dovedností potřebných k minimalizaci negativních důsledků mimořádných událostí a přispět tak k osvojení potřebných kompetencí pro poskytnutí případné pomoci sobě a dalším osobám v rizikových situacích, a to alespoň po nezbytnou dobu do příchodu profesionální pomoci ze strany složek bezpečnostního systému.*“¹¹

Jde tedy o zaměření výuky k přípravě obyvatel na hrozící mimořádné události nebo krizové situace. K udržení kvalitní míry bezpečnosti je důležité, aby všichni

¹⁰ ŠIMAN, Jaromír. Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí – čtyřleté gymnaziální vzdělávání. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2016. ISBN 978-80-87544-32-7.

¹¹ *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu* [online]. 2016. Ministerstvo Vnitra České republiky [cit. 10.12.2023] s. 51. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>

věděli, jak se za určitých situací chovat. Tím pádem se sníží riziko závažnějších poruch zdraví nebo škod na majetku. Zároveň by znalosti měly usnadnit práci zasahujícím bezpečnostním sborům. Jedná se především o získání návyků bezpečného chování v běžných i nenadálých situacích, kdy dochází k ohrožení života, zdraví nebo majetku. Lze jsem zařadit základy první pomoci, chování při běžných činnostech (vaření, pohyb na ulici atd.), extrémních klimatických jevech, haváriích, požárech apod.

Učitelům, popřípadě žákům, slouží webový portál Ochrana člověka za mimořádných událostí, který shromažďuje všechny materiály a pomůcky k výuce (učebnice, videa, prezentace). Portál spravuje nestátní nezisková organizace Centrum pro bezpečný stát ve spolupráci s HZS ČR.

1.2.5 Příprava občanů k obraně státu

„Dobrovolná činnost, pokud zákon nestanoví jinak. Zahrnuje zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k ochraně obyvatelstva, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené s branností.“¹²

V období míru má vzdělávání občanů v těchto oblastech dobrovolný charakter. Jedná se zejména o aktivity, které umožňují získat potřebné dovednosti a znalosti pro případ válečných krizových stavů. Tato dobrovolná příprava může zahrnovat kurzy první pomoci, školení v oblasti civilní obrany, a další aktivity, které poskytují občanům nástroje k účinnému jednání v krizových situacích. Avšak v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se povaha této přípravy mění. V těchto okolnostech se dobrovolná příprava stává povinnou pro všechny občany České republiky.

Metodické doporučení pro školní vzdělávání stanovuje jasné cíle pro vzdělávání žáků v oblasti branné přípravy. V 5. třídě by žáci měli mít základní znalosti o ozbrojených silách a hlavních úkolech Armády ČR. Postupem na druhý stupeň by se tyto znalosti měly dále prohlubovat a rozšiřovat o témata jako jsou

¹² *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu* [online]. 2016. Ministerstvo Vnitra České republiky [cit. 10.12.2023] s. 71. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>

mezinárodní smlouvy, závazky vyplývající z členství v NATO a povinnosti občana při obraně státu.¹³

1.3 Budoucnost vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace

Význam připravenosti obyvatelstva narůstá ve spojení s výskytem extrémních MU v důsledku změn klimatu. HZS ČR a zároveň Vláda ČR si uvědomují významnost vzdělávání a výchovy v oblasti OČMU, a proto jsou v *Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* (dále jen *Koncepce OO*) zařazeny do druhého strategického cíle. Obdobně je na tom i Ministerstvo obrany, které si v rámci *Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024* stanovuje několik úkolů s cílem zlepšit vzdělávání.

Právě koncepce OO počítá se zavedením samostatné vzdělávací oblasti s názvem „*Výchova k bezpečnosti*“. Na důležitost tohoto úkolu poukazuje fakt, že se jedná o úkol číslo 1 v rámci druhého strategického cíle. Splnění by měl být v roce 2024. Hlavním gestorem pro tento úkol je MŠMT, jemuž poskytnou součinnost ostatní zainteresovaná ministerstva (MV, MO, MD, MZd).

Tato oblast by měla zahrnovat: „*ochranu člověka za běžných rizik, mimořádných událostí a krizových situací, dopravní výchovu, přípravu občanů k obraně státu, zdravotní přípravu (včetně podpory veřejného zdraví a prevence proti infekčním onemocněním), prevenci kriminality, boj proti terorismu a extremismu, případně také další témata týkající se bezpečnosti jednotlivce.*“¹⁴

Zavedení samostatného předmětu "Výchova k bezpečnosti" by přineslo několik výhod, včetně kvalitnější a obsáhlejší výuky těchto témat. Nicméně, s sebou nese i několik komplikací, jako například potřeba personálního zajištění škol pro výuku tohoto předmětu a pravděpodobné zvýšení celkového počtu vyučovacích hodin pro žáky. Někteří učitelé sami od této koncepce odstupují navzdory tomu, že dříve

¹³ *Metodické doporučení k problematice přípravy občanů k obraně státu*. [online]. (bez data). Ministerstvo obrany České republiky [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: https://pokos.army.cz/sites/pokos.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/metodicke_doporuceni.doc

¹⁴ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2020. [cit. 13.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>

bylo více učitelů pro zavedení samostatného předmětu zahrnujícího bezpečnostní témata. Tento trend prokazují dotazníky distribuované v rámci kurzů HZS ČR, kde se většina pedagogů (67 %) ¹⁵ ještě v roce 2018 shodlo na zavedení samostatného předmětu a v roce 2021 se spíše přiklání (55 %) ¹⁶ k systému, který je aktuální, tedy výuka v rámci ostatních předmětů.

1.4 Další subjekty podílející se na vzdělávání a výchově v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace

Vzdělávání dětí zajišťují školy, které mají mezi svými obecnými cíli: „*získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.*“¹⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy hraje klíčovou roli jako hlavní ústřední správní orgán v oblasti vzdělávání. Jeho úkolem je formovat školský systém a stanovovat rámcové směrnice pro vzdělávací instituce. Významné je, že vzdělávání není pouze záležitostí škol, ale zapojuje i další subjekty a organizace, které mohou spolupracovat se školami a přinášejí podporu v oblasti výchovy a vzdělávání. Jedná se především o různé výchovné/vzdělávací aktivity jako jsou například různé akce, přednášky, projekty a ukázky. V podkapitolách dále jsou vymezeny jen některé subjekty zajišťující vzdělávání a výchovu, které se zaměřují na problematiku OČMU a POKOS. Mezi nezmníněné subjekty lze dále zařadit: Policii ČR (osobní bezpečnost), MD a BESIP (dopravní bezpečnost), Ministerstvo zdravotnictví (ochrana veřejného zdraví) a další nestátní organizace zabývající se problematikou.

¹⁵ *Vyhodnocení evaluačních dotazníků od účastníků akreditovaných vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů v kalendářním roce 2018.* [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, (bez data) [cit. 20.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele-a-vedeni-skoly.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

¹⁶ *Vyhodnocení evaluačních dotazníků od účastníků akreditovaných vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů v kalendářním roce 2021.* [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2022 [cit. 20.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

¹⁷ Ustanovení § 2 odst. 2 písm. g) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění.

1.4.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

„Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi“¹⁸

Z tohoto ustanovení vyplývá, že je HZS ČR stěžejním subjektem, který se podílí na vzdělávání a výchově, jelikož je jeho hlavním úkolem ochrana obyvatelstva a činnost při MU a KS. Tyto činnosti se v rámci HZS ČR označují jako preventivně výchovná činnost.

Preventivně výchovná činnost HZS ČR obsahuje několik aktivit podporující vzdělávání. První z nich je vytváření metodických pomůcek pro všechny stupně škol. Zde je možné zařadit tvorbu učebnic a jiných materiálů pro podporu výuky bez ohledu na to, jestli jsou určeny pro učitele nebo žáky. Dále sem patří pestrá nabídka besed, praktických ukázek či exkurzí, které mají zpestřit výuku a kurzy pro pedagogické pracovníky za účelem jejich vzdělávání v problematice a možnosti dotazů. V neposlední řadě se jedná o odbornou asistenci pro různé internetové portály, mezi které lze zařadit: OČMU, Hasík CZ apod. Jako poslední nesmí být opomenut podíl na projektu Svět záchranářů v Karlových Varech.¹⁹

Jak je již zmíněné v předchozí kapitole HZS ČR se v rámci meziresortní expertní pracovní skupiny snaží prosadit samostatný předmět, jenž by obsahoval problematiku bezpečnostní témat.

Významný v rámci přípravy škol na zvládnutí MU potažmo KS je akreditovaný kurz u MŠMT: *Příprava škol a školských zařízení na mimořádné události*, který provádí HZS ČR. Kurz je zdarma a slouží především pro ředitele a širší vedení školy, aby věděli, jak se zachovat v případě MU a KS.²⁰

¹⁸ Ustanovení §1 zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky v platném znění.

¹⁹ *Činnost Hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva*. [hzscr.cz](https://www.hzscr.cz) [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2023 [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>

²⁰ KAVAN, Štěpán. *Ochrana člověka a společnosti – vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech*. Praha: NLN, 2020. ISBN 978-80-7422-753-0. s. 271

1.4.2 Český červený kříž

„Český červený kříž je humanitární společností působící na celém území České republiky a je ze zákona národní společností Červeného kříže ve smyslu mezinárodního práva.“²¹ Jeho hlavním posláním je poskytovat humanitární pomoc, přičemž se aktivně angažuje nejen v oblasti poskytování pomoci v krizových situacích, ale právě i zdravotně výchovné činnosti

Z oblasti výchovy se věnuje výuce první pomoci. Kurzy první pomoci probíhají při místních skupinách Českého červeného kříže (dále ČČK). Další možností, kterou ČČK nabízí, je školení učitelů, jenž mohou poté zakládat zájmové kroužky při škole za asistence ČČK. Významná je mimo jiné publikování knížek, letáků a magazínů týkající se první pomoci nebo doporučení a návrhy pro učitele na zařazení první pomoci o výuky.

Výchovná činnost ČČK je založena především na dobrovolnosti, což znamená, že se neúčastní všechny děti, ale spolupracuje s těmi, které se rozhodnou dobrovolně zapojit. Tímto způsobem Český červený kříž přispívá k šíření znalostí první pomoci a poskytuje prostředky, jak zvýšit povědomí o humanitárních otázkách ve společnosti.²²

1.4.3 Asociace Záchranný kruh

Jedná se o: „sdružení záchranářských, vzdělávacích a další subjektů a institucí, které se aktivně zabývají problematikami vzdělávání, prevence a přípravy v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí, bezpečnosti a ochrany životů, zdraví, životního prostředí a majetku.“²³ Tato nezisková organizace realizuje mnoho projektů týkající se vzdělávání.

Jedním ze stěžejních projektů této organizace je provoz webového portálu, který slouží jako užitečná opora pro výuku různých témat na školách. Tento portál poskytuje školám přístup k širokému spektru vzdělávacích materiálů a zdrojů,

²¹ KAVAN, Štěpán. *Nestátní neziskové organizace, dobrovolníci a možnosti spolupráce při mimořádných událostech*. Praha: NLN, 2022. ISBN 978-80-7422-833-9. s. 68

²² Český červený kříž. *Výuka první pomoci dětí a mládeže*. cervenykruz.eu [online]. (bez data) [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykruz.eu/vyuka-pp-deti-a-mladeze>

²³ Asociace Záchranný kruh, z. s. *NAŠE PROJEKTY*. zachranny-kruh.cz [online]. 2013 [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/>

které mohou využít ve své výuce. Mezi další hlavní projekty této organizace patří provoz areálu nazvaného Svět záchranářů. Tento areál je koncipován jako zmenšenina města a umožňuje simulaci různých mimořádných událostí. Žáci a jiní účastníci mohou v tomto areálu prakticky a zábavně procvičovat reakce na různá rizika a situace, což přispívá k jejich připravenosti a schopnosti adekvátně reagovat v případě krizových situací.

1.4.4 Ministerstvo obrany

Ministerstvo obrany se jako ústřední orgán státní správy pro zabezpečování obrany ČR podílí na výchově týkající se vojenských krizových situací (stavu ohrožení státu a válečného stavu). Pro tento účel je v rámci sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany oddělení Přípravy občanů k obraně státu. V rámci POKOS spolupracuje MO s dalšími ministerstvy a nestátními organizacemi zaměřenými na brannou výchovu.

2 Personální zabezpečení výuky bezpečnostních témat

K funkčnosti a efektivitě vzdělávacího systému je nutné mít proškolené dostatečné množství učitelů, aby ovládali potřebnou problematiku mimořádných událostí a krizových situací. Vzdělávací systém by měl nejen poskytovat informace, ale také rozvíjet dovednosti pedagogů. Učitelé jsou klíčovými prostředníky mezi informacemi a studenty. Vzdělávací programy pro pedagogy by měly nejen posilovat jejich znalosti o bezpečnostních postupech, ale také se zaměřovat na pedagogické metody a strategie pro efektivní přenos těchto informací do tříd. Důkladně připravení učitelé mohou posílit bezpečnostní vědomí studentů a přispět k celkové připravenosti komunity.

2.1 Současná připravenost pedagogů na výuku bezpečnostních témat

Převážná část učitelů, kteří učí na základních a středních školách, absolvovalo pedagogické vzdělání v době, kdy témata ještě nebyla zařazena v RVP. V případě 1. stupně základních škol je 61 % učitelů starších 45 let. Obdobně je tomu u druhého stupně, kde je 55 % procent starších 45 let. Výjimku netvoří ani střední školy, kde je procento nejvyšší a to 66 %.²⁴ To vše napovídá tomu, že současná znalost těchto témat mezi učiteli je závislá na kurzech, na kterých je možné učitele proškolit v bezpečnostních tématech.

Jak je výše zmíněno, vzdělání současných pedagogů zajišťuje především HZS ČR. Zároveň je školení v oblasti OČMU a POKOS prováděno na základě dobrovolné účasti na kurzech, což nezajišťuje plošné proškolení učitelů, ale spíše poskytuje znalosti těm, kteří se o téma zajímají. Na druhou stranu některé oblasti, jako například první pomoc, by měla ovládat většina učitelů a žáci by měli být spíše vyučováni odborníky. Zároveň problematika OČMU a POKOS se zpravidla nemění turbulentním způsobem, takže v ideálním případě by stačilo jedno proškolení učitele a jeho následné samostatné udržování aktuálních informací.

²⁴ MARŠÍKOVÁ, Michaela, JELEN, Václav. *Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učiteli v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019 [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministerstvo-zjistovalo-stav-ucitelu-v-regionalnim-skolstvi>

K ověření aktuálnosti by mohl využít zmíněné publikované dokumenty především ze strany HZS ČR.

V roce 2022 se uskutečnil jen jeden akreditovaný kurz prezenční formou se 46 pedagogy. Je nutné zmínit, že proběhlo několik akcí, které neměly formu akreditovaného kurzu, ale došlo k proškolení učitelů současně se žáky. V roce 2021 se jednalo o 239 pedagogů. Za poklesem zájmu o kurzy pravděpodobně stojí válka na Ukrajině a zájem pedagogů na jiných kurzech souvisejících se vzděláváním ukrajinských dětí.²⁵

Celkový počet proškolených pedagogů za roky 2012–2022 je 15 110. Jednalo se o akce pořádané HZS ČR, které však neměly vždy charakter akreditovaných kurzů, ale spíše přednášek jak pro žáky, tak učitele. Nejvíce pedagogů bylo proškoleny za rok 2022 v Karlových Varech v již zmíněném areálu Svět záchranářů.

Největší zájem o kurzy OČMU byl v roce 2013, jelikož zde došlo k úpravě RVP a nutnosti implementovat právě problematiku OČMU. Naopak nejnižší účast je opodstatněně v letech covidové pandemie, kdy pořádání kurzů bylo omezeno (pravděpodobně větší zájem byl o kurzy spojené s ovládním techniky apod.) a probíhaly online formou.²⁶

Akreditovaných kurzů proběhlo 88 mezi lety 2014-2021, přičemž mělo být vydáno 1 643 osvědčení.²⁷ Bezplatné kurzy jsou v rozsahu 7 hodin a obvykle se pořádají dvakrát do roka v každém kraji, ale záleží na zájmu ze strany pedagogů. Cílem

²⁵ Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2021, Č. j.: MV-22057-1/PO-OKR-2022. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2022 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

²⁶ Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2022, Č. j.: MV-8251-1/PO-OKR-2023. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2023 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

²⁷ Vyhodnocení evaluačních dotazníků od účastníků akreditovaných vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů v kalendářním roce 2021. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2022 [cit. 14.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

kurzu je seznámit a doporučit učitelům vhodné metodické příručky, kde mají učitelé detailně popsáno, co se v jednotlivých ročnících má učit a návrhy testových otázek. Kurzy jsou zaměřeny OČMU a dále na mimořádné události, které se vyskytují v daném regionu a ukázkou praxe. Na kurzech dlouhodobě převažují učitelé základního vzdělání, což je vysvětlitelné větší intenzitou témat v tomto stupni vzdělání. Z tematické zprávy České školní inspekce z roku 2016 však plyne, že spousta škol nevěnuje OČMU a POKOS velkou pozornost. Z více jak poloviny škol (59,9 %) se žádný pedagog v letech 2014–2016 nezúčastnil kurzu týkajícího se OČMU. I přesto tento fakt je podle šetření ČŠI vyučována problematika OČMU na většině škol (89,2 %). U POKOS je procento nezúčastněných pedagogů vyšší, což může být dáno začleněním tématu POKOS i v rámci jiných kurzů týkající se bezpečnosti.²⁸

Vynechávání tématu POKOS ve vyučování si Ministerstvo obrany uvědomuje a vytyčilo si v rámci koncepce úkol zlepšit stávající nevyhovující stav. Zlepšení by mělo nastat do roku 2024, ale jeho vyhodnocení přinese až další zpracovaná koncepce.²⁹

Vzdělávání v oblasti POKOS je učitelům poskytováno v rámci akreditovaných kurzů. Ty provádějí jednotlivá krajská vojenská velitelství. Ministerstvo obrany nevede veřejně přístupné souhrnné statistiky, kolik učitelů se zúčastnilo akreditovaných kurzů v této oblasti. Jediný dohledatelný údaj se týká Krajského vojenského velitelství Ostrava, které uvádí, že od roku 2015 absolvovalo akreditovaný kurz více jako 900 pedagogů.³⁰

Z toho vyplývá, že pro současné učitele vyučující OČMU a POKOS, jsou stěžejní především volně dostupné materiály zpracováváné především pod vedením

²⁸ *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech*, Čj.: ČŠIG-1467/16-G2. [online]. Česká školní inspekce, 2016 [cit. 14.01.2024]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf

²⁹ *Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024*. [online]. Ministerstvo obrany ČR, 2019 [cit. 22.01.2024]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/aktuality/nova-koncepce-pripravy-obcanu-k-obrane-statu-prispeje-k-naplneni-programoveho-prohlaseni>

³⁰ OGOŘALEK, Martin. *Moravskoslezský kraj má další proškolené učitele v problematice POKOS*. [online]. Krajské vojenské velitelství Ostrava, 2023 [cit. 22.01.2024]. Dostupné z: <https://kvv-ostrava.army.cz/aktuality/moravskoslezsky-kraj-ma-dalsi-proskolene-ucitele-v-problematice-pokos>

Ministerstva vnitra (OČMU) nebo Ministerstva obrany (POKOS). Nižší účast na akreditovaných kurzech může být z části ovlivněna absolventy pedagogických fakult, kteří mohli načerpat problematiku v rámci studia na vysoké škole.

2.2 Příprava budoucích pedagogů na výuku bezpečnostních témat

Pro kvalitnější začlenění problematiky do vzdělávání je důležité se zaměřit na budoucí učitele, kteří se teprve připravují na kariéru pedagoga. Ve většině případů vysokých škol s pedagogickými fakultami (např. Univerzita Karlova, Masarykova univerzita v Brně, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích) se příprava na výuku OČMU vyskytuje jako povinný nebo povinně volitelný předmět v rámci studijních programů zaměřených na výchovu ke zdraví. Na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích zajišťují výuku předmětu OČMU členové HZS Jihočeského kraje. Podpora výuky ze strany HZS ČR probíhá i na různých Vyšších odborných školách s učitelským zaměřením.³¹

Z výzkumu provedeného MV – GŘ HZS ČR v rámci meziresortní pracovní skupiny pod vedením MŠMT plyne několik zásadních informací. Výuka na jednotlivých vysokých školách není jednotná a spíše se jedná o vícero předmětů (prevence kriminality, první pomoc, ochrana zdraví, OČMU apod.), které se týkají bezpečnostních témat, než o jeden celistvý. Většina vysokých škol v šetření (91 %) vyučuje tyto předměty jako povinné.³²

V ideálním případě by učitelé absolvující pedagogickou fakultu se zaměřením na výuku předmětu, v jehož rámci je v dnešní době prováděna výuka bezpečnostních témat, měli být schopni vyučovat bez nutnosti účastnit se kurzů. Kurzy by pro ně mohly být pořádány až při výraznějších změnách přístupů, metodik chování v různých situacích za účelem aktualizovat jejich znalosti.

V současném stavu, kdy není zaveden samostatný předmět zaměřený na výchovu k bezpečnosti, by mělo dojít postupně a organicky, s obměnou generací

³¹ Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2022, Č. j.: MV-8251-1/PO-OKR-2023. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2023 [cit. 18.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

³² KAVAN, Štěpán. *Ochrana člověka a společnosti – vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech*. Praha: NLN, 2020. ISBN 978-80-7422-753-0. s. 271

pedagogů, k postupnému zvyšování počtu učitelů, kteří mají dostatečné povědomí o bezpečnostních tématech. To by mělo být postupné a přirozené, až počet nově vzdělaných pedagogů se postupně stane dostatečným k pokrytí této problematiky na všech školách.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 Výzkumné šetření

3.1 Kvantitativní fáze – dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření na základních a středních školách bylo navrženo s cílem poskytnout ucelený pohled na znalosti žáků v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace. Dotazník byl koncipován tak, aby poskytl komplexní pohled na aktuální stav znalostí studentů a zároveň identifikoval oblasti, kterým není věnován čas ve výuce a patřičná pozornost. Znalostní úroveň žáků představuje klíčový faktor pro hodnocení efektivity a nedostatků vzdělávacího systému.

Dále je nutné zdůraznit, že dotazníkové šetření není zaměřeno pouze na zjištění aktuální úrovně znalostí, ale také na identifikaci oblastí, které jsou ve výuce nedostatečně pokryty. Tento přístup umožňuje nejen posoudit současný stav vzdělávání v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace, ale také přispět k diskusi o možné optimalizaci vzdělávacích programů.

Aby bylo zajištěno objektivní hodnocení, dotazník nebude distribuován pouze ve vybraných školách, ale snaží se obsáhnout respondenty z různých škol, což by mělo zabránit jednostranným výsledkům způsobeným specifiky výuky na jedné konkrétní škole. Distribuce dotazníků do různých typů škol a koncentrace na různé věkové skupiny by měla poskytnout komplexní pohled na celkový stav vzdělávání v této oblasti v rámci České republiky.

Pro účely šetření byly sestaveny 3 dotazníky podle stupně vzdělání (1. stupeň základního vzdělání, 2. stupeň základního vzdělání, střední vzdělávání – čtyřletá gymnázia). Ze středních škol byla zvolena čtyřletá gymnázia, protože jsou obecně zaměřená a eliminuje se tak riziko vynechávání části tématu OČMU za cílem větší pozornosti pro téma OČMU týkající se stěžejního zaměření oboru.

Dotazníky byly vyplněny vždy žáky závěrečného ročníku, aby nedocházelo ke špatným odpovědím jen z důvodu ještě neprobrané látky. Zároveň dotazník pro 9. ročník obsahuje otázky i pro 5. ročník, aby se ověřili i dříve nabyté znalosti. Obdobně dotazník pro čtyřletá gymnázia obsahuje otázky z předchozích dvou

dotazníků. Všechny použité otázky jsou k dispozici v příloze č. 1, kde jsou zelenou barvou vyznačeny správné odpovědi.

Struktura všech tří dotazníků je založena na uzavřených otázkách, kde jedna odpověď je považována za správnou. Pro omezení odhadování je k dispozici možnost označit odpověď *Nevím*, což by mělo žáky motivovat k upřímným odpovědím, pokud nejsou s daným tématem dostatečně seznámeni. Otázky v dotaznících se dají rozčlenit do 4 okruhů a to: OČMU, POKOS, první pomoc a ostatní důležité. Okruh ostatní důležité zahrnuje otázky týkající se právní, bezpečnostní problematiky nebo jiné užitečné informace týkající se bezpečnosti, které nelze jednoznačně přiřadit mezi jiné okruhy. Cílový počet respondentů pro každý dotazník je 50 žáků. Stejný počet v rámci každé šetřené skupiny umožní vzájemné porovnávání ve stejných otázkách.

3.1.1 Dotazník pro 1. stupeň základního vzdělání

Tento dotazník obsahuje 10 uzavřených otázek zaměřených vzhledem k věku na elementární znalosti týkající se především první pomoci a chování při běžnějších rizicích. Krátký rozsah dotazníku by měl zajistit zájem žáků o jeho důsledné vyplnění. Většina otázek je zaměřená na doporučené chování v modelových situacích. Nejsou vynechány otázky na tísňové linky či činnosti při požáru. V neposlední řadě otázky ověřující znalost varovného signálu a činnost při něm. V dotazníku pro 1. stupeň ZŠ se vyskytují 2 okruhy ze 4, přičemž je vynecháno téma POKOS, které se na prvním stupni vyskytuje jen velmi okrajově a dále nejsou žádné otázky z okruhu označeného jako ostatní důležité. Otázky jsou zaměřené především na OČMU, které pokrývá 8 otázek ze všech 10. První pomoc je obsažena ve zbylých 2 otázkách pro 1. stupeň základního vzdělávání (Dotazník pro 1. stupeň základního vzdělávání je součástí přílohové části práce, viz. Příloha č. 1, otázky č.1-10).

3.1.2 Dotazník pro 2. stupeň základního vzdělání

Dotazník obsahuje 25 otázek, přičemž 10 z nich je stejných jako pro první stupeň, jelikož dle RVP má docházet k opakování a prohlubování látky na 2. stupni základního vzdělání. Kromě základních znalostí OČMU ověřuje i znalosti témat týkající se POKOS, které se ve druhém stupni objevují častěji. Vzhledem k věku

se již vyskytují i otázky způsobu poskytování první pomoci v případě určitých zranění. Jedná se o otázky na modelové situace chování a otázky týkající se znalostí základních pojmů a právních vymezení a případných povinností z nich plynoucích.

V dotazníku pro 2. stupeň základního vzdělávání jsou obsaženy všechny 4 okruhy (OČMU, POKOS, první pomoc, ostatní důležité). (Dotazník pro 2. stupeň základního vzdělávání je součástí přílohové části práce, viz. Příloha č. 1, otázky č.1-25).

3.1.3 Dotazník pro střední vzdělávání – čtyřletá gymnázia

Dotazník se skládá ze 35 otázek a obsahuje otázky z dotazníků pro předešlé stupně vzdělávání. Deset přidaných otázek se zaměřuje na právní znalosti OČMU i POKOS, které jsou potřebné a zároveň se jich týkají vzhledem k dovršení či blízkému dovršení věku 18 let. Dále dotazník ověřuje znalosti geopolitické a znalosti spojené s činností Armády ČR. V neposlední řadě se zde vyskytují otázky na znalosti ohledně ochrany obyvatelstva především v případě havárií s únikem nebezpečné látky, povodní a požárů.

V dotazníku pro čtyřletá gymnázia jsou obsaženy všechny okruhy již z předchozích dotazníků a zároveň dochází k jejich doplnění o látku, která by měla být vyučována na čtyřletých gymnáziích. (Dotazník pro střední vzdělávání – čtyřletá gymnázia je součástí přílohové části práce, viz. Příloha č. 1, otázky č. 1-35).

3.2 Kvalitativní fáze – řízený rozhovor

Cílem řízeného rozhovoru bylo především zjistit hlubší pohled a názory zástupce pedagogů na problematiku výchovy a vzdělávání dětí v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace. Rozhovor nabízí především odpovědi na otázky týkající se výuky bezpečnostních témat. Získané informace budou dále v práci využity při celkovém hodnocení problematiky a postulování návrhů a doporučení směřujících k optimalizaci výchovy a vzdělávání v bezpečnostních tématech.

Rozhovor má polostrukturovaný charakter za účelem zajištění odpovědí na důležité otázky a zároveň dává prostor pro zástupce pedagogů se vyjádřit

k čemukoli, co považuje v této oblasti za klíčové. Na přání respondenta je rozhovor uveřejněn jako anonymní. (Scénář pro řízený polostrukturovaný rozhovor je součástí přílohové části práce, viz. Příloha č. 2).

4 Vyhodnocení kvantitativní fáze

4.1 Výsledky dotazníku pro 1. stupeň základního vzdělávání

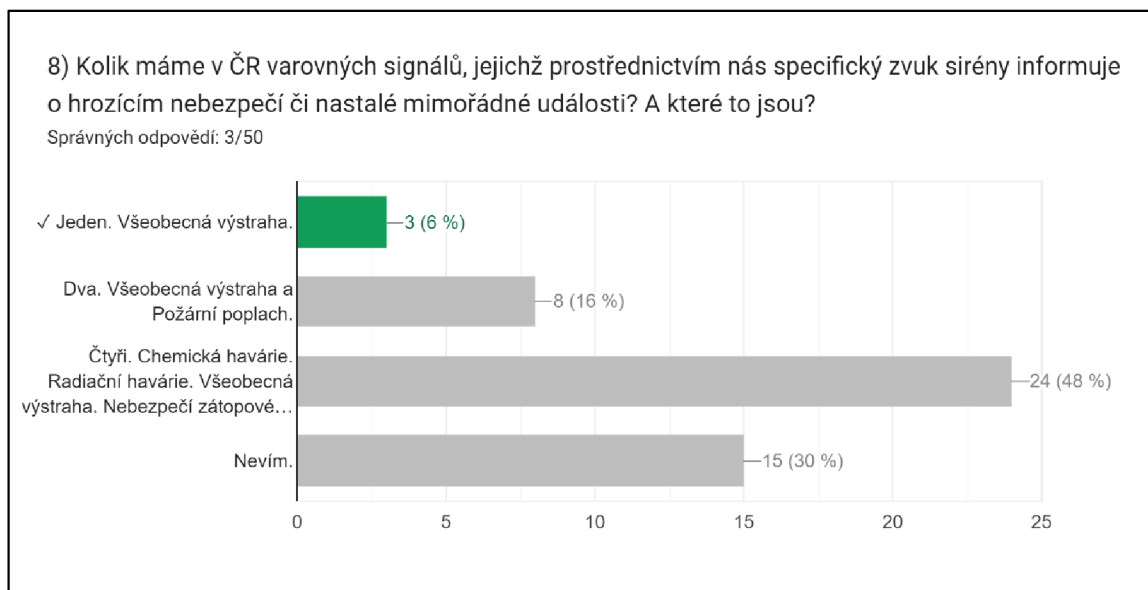
Tato kapitola bude věnována hodnocení výsledků dotazníku pro první stupeň základních škol s důrazem na otázky, které byly zodpovězeny nesprávně. Zároveň budou představeny možné faktory vedoucí k chybným odpovědím žáků v otázkách, kde častěji chybovali. Podrobné výsledky dotazníku pro první stupeň základního vzdělávání jsou k dispozici v tabulce v příloze č. 3.³³

Respondenti z prvního stupně základních škol naplnili cílový počet 50 dotázaných. Dotazníky byly distribuovány mezi různé žáky k dosažení realistického obrazu vzdělávání v České republice.

Celková úspěšnost žáků se pohybuje okolo 64,6 %, což není příliš uspokojivé procento vzhledem k tématům, která tvoří základ pro další vzdělávání, a především pro bezpečné chování. Největší problém pro žáky představovala teoretická otázka na varovné signály v ČR, kterou správně zodpovědělo jen 6 % žáků. Velká část (30 %) přiznala, že neví, což může být ukazatelem, že látku nikdy neprobírali ve škole a ani popřípadě doma.

³³ Zelenou barvou jsou v příloze označeny správné odpovědi.

Graf 1: Výsledky otázky č. 8 v dotazníku pro 1. stupeň ZŠ

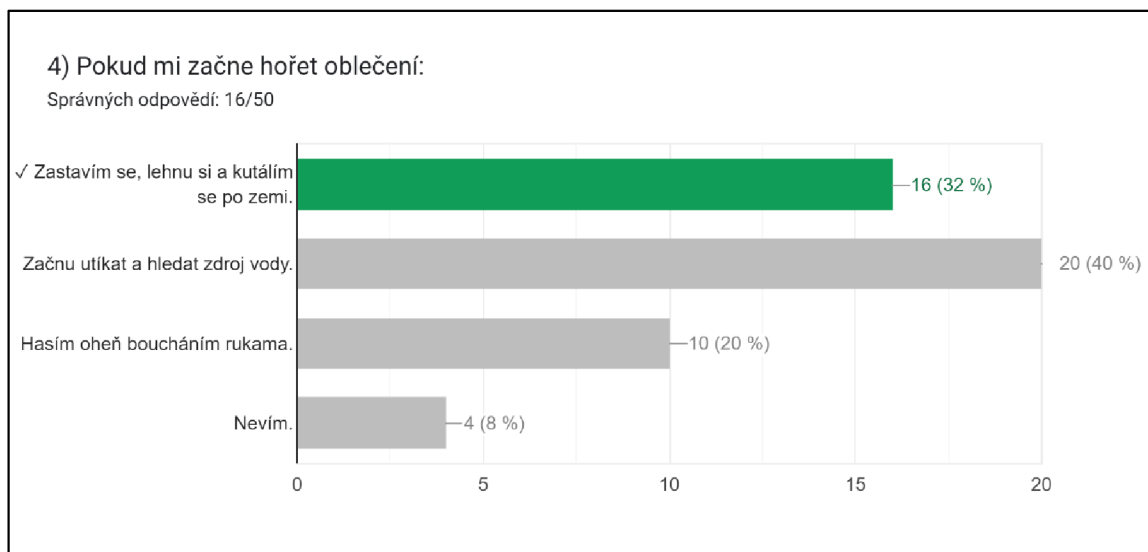

Zdroj: Vlastní

Na související otázku ohledně chování v případě varovného signálu však odpovědělo již 52 % žáků správně. Zároveň se však zbylé odpovědi roztříštily mezi špatné varianty a nikdo neoznačil odpověď *Nevím*, což poukazuje na určitý pocit žáků, že znají správnou odpověď nebo by ji měli znát.

Další otázky s nízkou úspěšností se týkaly problematiky spojené s požárem. Základní poučku chování (*zastav se, lehni si, kutálej se*) v případě vznícení oděvu znalo jen 32 % žáků. Majoritní skupina žáků (40 %) by začalo utíkat a hledat zdroj vody, což se silně nedoporučuje vzhledem k tomu, že při běhu dochází k podpoře hoření. Hledání vody se může zdát pro děti nízkého věku jako jediný způsob hašení ohně, což zapříčinilo výběr této odpovědi. Poměrně hojně označovanou odpovědí (20 %) byla i možnost hasit oheň boucháním rukama, což je především pravděpodobně důsledek filmového průmyslu, kde lze toto chování vidět běžně.

Graf 2: Výsledky otázky č. 4 v dotazníku pro 1. stupeň ZŠ

Zdroj: Vlastní

Otázky týkající se základní první pomoci (ošetření popálenin, pomoc zraněnému) nasbíraly vyšší úspěšnost. V případě ošetření popálenin znalo správnou odpověď 86 % žáků a obdobně 82 % žáků by správně nejdříve zhodnotilo situaci a poté by zavolalo záchranku či dospělého v případě pomoci zraněnému.

V souhrnu lze konstatovat, že okruh otázek OČMU měl průměrnou úspěšnost 59,8 %. Zbýlý okruh první pomoci dosáhl průměrné úspěšnosti 84 %, což celkově zvedlo procentuální úspěšnost žáků prvního stupně. Celková úspěšnost žáků prvního stupně na první pohled může působit neuspokojivě, nicméně je důležité zdůraznit, že nižší procento je výrazně ovlivněno neznalostí varovného signálu. V případě, že bychom vynechali dvě otázky týkající se varovného signálu, celková průměrná úspěšnost by se zvýšila z 64,6 % na 73,5 %. Tímto lze konstatovat, že se spíše jedná o tendenci vynechávat téma, které učitelé nemusí na první pohled považovat za klíčové, a preferují poskytnutí informací o první pomoci. Právě téma první pomoci a ošetření drobných zranění dosahuje vysoké úspěšnosti, což může být důsledkem proškolení v rámci výuky a současně výchovy v domácím prostředí, kde se děti s lehkým ošetřením zranění mohou setkat. Zároveň tato skutečnost koresponduje s dostupností dětských pořadů, které se v pohádkovém kontextu mohou zabývat ošetřením drobných poranění. Rozmanitost odpovědí naznačuje, že některá témata jsou ve výuce opomíjena. Tento jev může být způsoben

nejasným zaměřením na to, ve kterém předmětu by mělo být dané téma vyučováno a s jakou důkladností. V rámci prvního stupně existují oblasti, které je potřeba zlepšit, ale zároveň výuka je poměrně úspěšná v oblastech chování dětí v modelových situacích, kde je vyžadováno správné a rychlé vyhodnocení situace a zvolení bezpečného naučeného postupu.

4.2 Výsledky dotazníku pro 2. stupeň základního vzdělávání

Obdobně jako předchozí kapitola bude tato zaměřena na vyhodnocení výsledků dotazníku tentokrát pro 2. stupeň ZŠ a bude prezentovat především špatně zodpovězené otázky a nastiňovat možné důvody těchto špatných odpovědí. Kompletní výsledky dotazníku pro 2. stupeň jsou v tabulce v příloze č. 4.³⁴

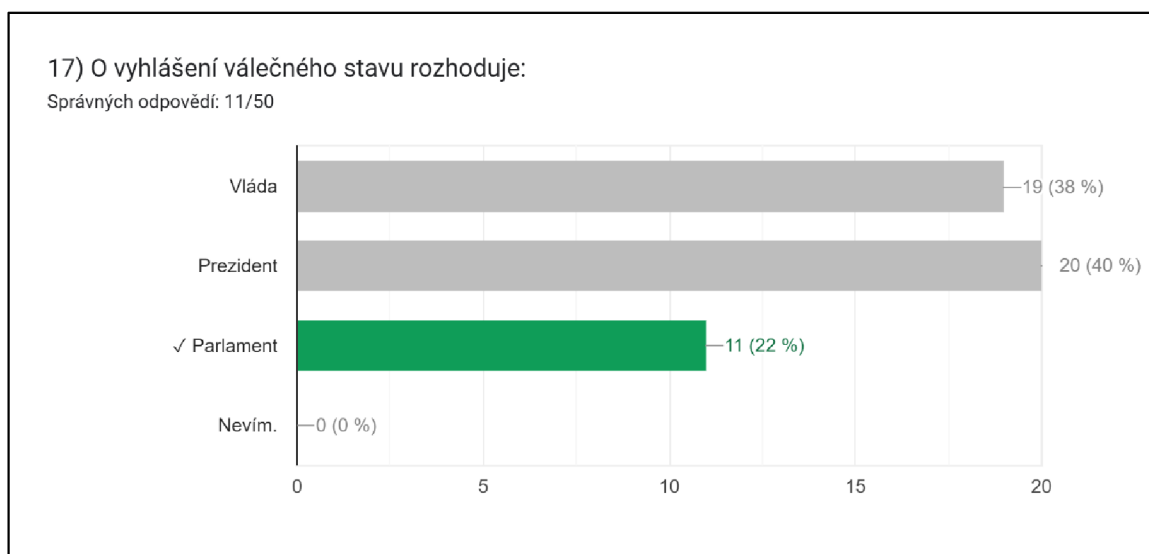
V rámci sběru dat ze druhého stupně se podařilo naplnit cílový počet 50 respondentů z různých škol, kteří by měli poskytnout celkový obraz vzdělávání v oblasti připravenosti na MU a KS v České republice v rámci 2. stupně základního vzdělávání.

Druhý stupeň základních škol odpovídal poměrně uspokojivě s úspěšností 74,88 %. Jak se dalo předpokládat z výše zmíněných výzkumů prováděných na školách, mezi nejčastěji špatně zodpovězené otázky lze zařadit ty, jenž by se daly podřadit pod tematiku POKOS.

Nejčastěji chybně zodpovězená otázka se týkala pravomoci vyhlásit válečný stav. Správnou možnost *Parlament* označilo jen 22 % žáků. Nejvícekrát byla zvolena možnost *Prezident*, kterou označilo 40 % žáků. Obdobné procento (38 %) získala možnost, že se jedná o pravomoc vlády.

³⁴ Zelenou barvou jsou v příloze označeny správné odpovědi.

Graf 3: Výsledky otázky č. 17 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ

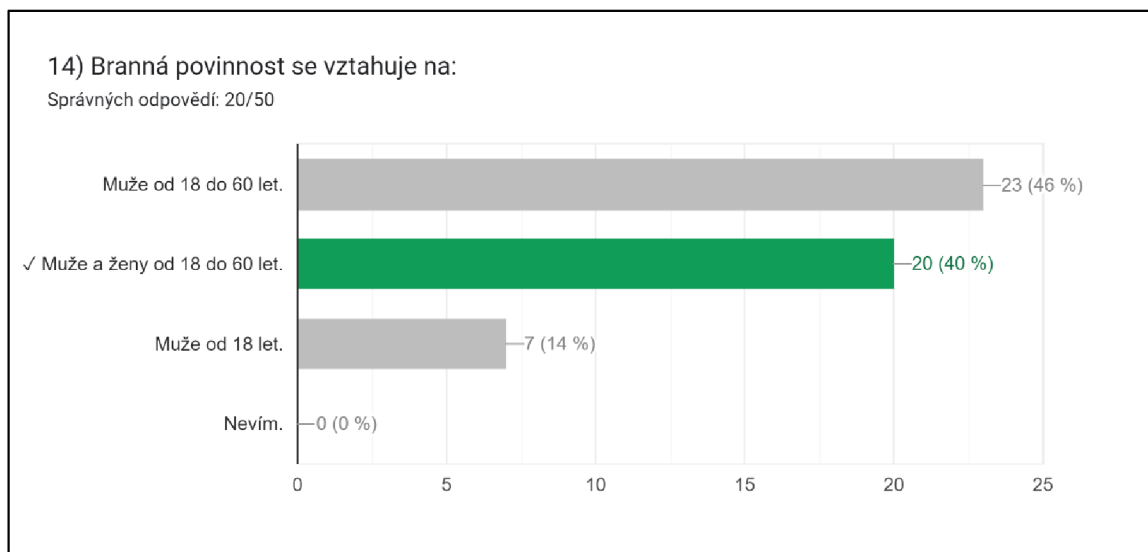
Zdroj: Vlastní

Jedná se o složitější otázku, ale hlavní důvod označování této možnosti může být v nedávných prezidentských volbách, kdy se často v médiích objevovala ať už z úst kandidátů nebo dezinformátorů informace, že pokud bude prezidentem Petr Pavel, tak vtáhne Česko do války a nařídí mobilizaci.³⁵ Právě dezinformace ukazují, jak je důležité vzdělávat všechny občany a především děti v problematice POKOS, i když se může zdát, že jsou tyto informace v období míru zbytečné, mohou ovlivňovat zásadně společenské dění.

Další dvě otázky týkající se branné povinnosti nedokázala zodpovědět ani polovina žáků správně. V případě branné povinnosti označilo 40 % žáků správnou možnost, že se branná povinnost vztahuje na muže a ženy ve věku od 18 do 60 let.

³⁵ CAMPER, Jan. *Petr Pavel neřekl, že je nutné vstoupit do války s Ruskem* [online]. Manipulátoři.cz, 2023. [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/petr-pavel-neřekl-ze-je-nutne-vstoupit-do-valky-s-ruskem/>

Graf 4: Výsledky otázky č. 14 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ

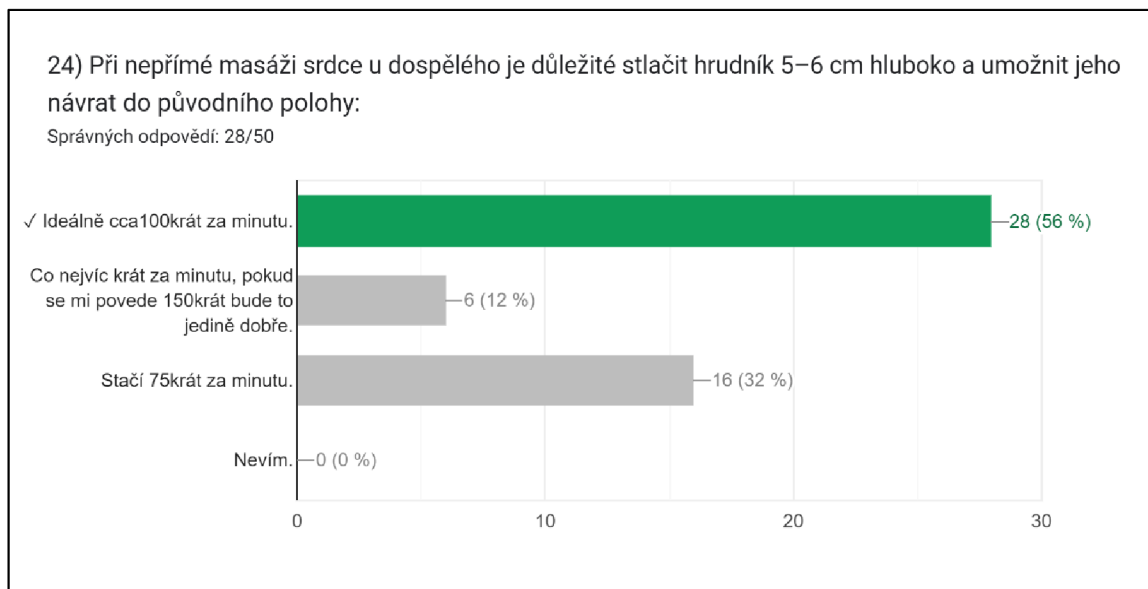
Zdroj: Vlastní

Stejnou úspěšnost zaznamenala i otázka povinnosti podrobit se odvodnímu řízení v případě občana, na kterého se branná povinnost vztahuje. V prvním případě se pravděpodobně jedná především a domnělou znalost z dřívějších dob, kdy se branná povinnost týkala výhradně mužské populace ve spojitosti se základní vojenskou službou. Ve druhé zmíněné otázce se jedná zcela určitě o neprobrání tématu vzhledem k různosti odpovědí, a i poměrně častému označení odpovědi *Nevím* (18 %).

Zpravidla otázky týkající se chování při požáru jsou zodpovídány ve většině případů správně s úspěšností od 70 % výš. Požár se dá zařadit mezi hrozby, které jsou frekventovanější. Pravděpodobně proto se na školách tomuto tématu věnují více, přičemž ve většině škol probíhají i nácviky požárního poplachu, s čím souvisí proškolení žáků, jak se chovat v těchto případech. Na tento fakt poukazuje otázka chování při požárním poplachu, kterou zodpovědělo 81,1 % žáků správně. Obdobná úspěšnost byla i u dalších modelových situací ať už se jednalo o chování při bouři, kde byla úspěšnost 96 % nebo chování při nálezů spadlých drátů elektrického vedení, kde byla dosažena dokonce 100 % úspěšnost odpovědí. Tyto dvě otázky byly ovšem z oblasti otázek pro první stupeň, kde zaznamenaly taky vysokou míru úspěšnosti, takže se dalo předpokládat jejich správné vyplnění i na 2. stupni ZŠ.

Podobnou úspěšnost jako chování při požáru mají otázky týkající se první pomoci. Úspěšnost u otázek se pohyboval od 80 % do 98 %. Výjimku tvořila otázka týkající se nepřímé masáže srdce, kdy správnou frekvenci 100krát stlačení a umožnění návratu hrudníku do původní polohy označilo jen 56 % žáků.

Graf 5: Výsledky otázky č. 24 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ

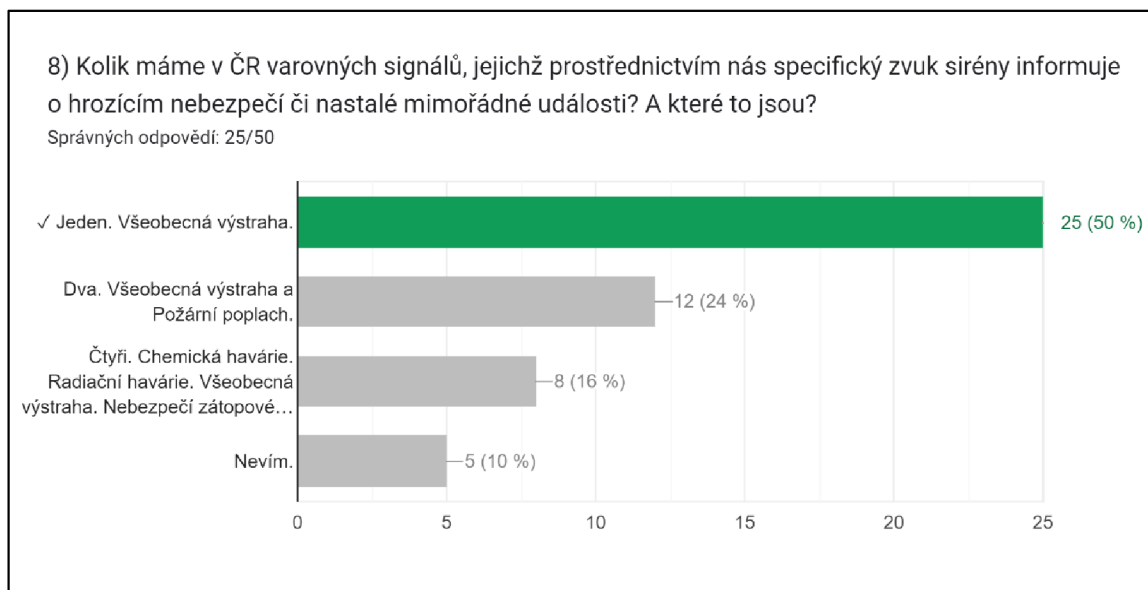

Zdroj: Vlastní

Chybovost odpovědí mohl zapříčinit současný trend, který se tolik nezaměřuje na znalost frekvence, ale doporučuje dělat masáž v rytmu různých písniček. To ovšem nemusí vždy být ku prospěchu věci, jelikož ne každý dokáže v takové situaci udržet správný rytmus písničky.

Poměrně neuspokojivé výsledky znovu přinesly otázky týkající se varovného signálu, který by měl upozornit občany na hrozící nebezpečí. Přesně polovina odpovídajících žáků označila v otázce zaměřující se na počet a druh varovných signálů odpověď zahrnující jen všeobecnou výstrahu.

Graf 6: Výsledky otázky č. 8 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ

Zdroj: Vlastní

V případě chování při takovém signálu byla správnost odpovědí 60 %, což je neuspokojivý výsledek vzhledem k tomu, že by necelá polovina žáků nevěděla, co má dělat a mohlo by dojít k jejich zbytečnému ohrožení. Obdobný procentuální výsledek (58 % správných odpovědí) měla znalost krizových stavů. Znalost počtu varovných signálů a druhů dělala problém i na prvním stupni, což může ukazovat na kompletní vynechávání klíčového tématu OČMU v rámci systémového vzdělávání v základním vzdělávání.

Celkově se dá konstatovat, že úspěšnost žáků 2. stupně základních škol odpovídá mírnému zlepšení. To však stále neodpovídá požadovanému stavu, protože například témata POKOS stále nejsou probírána dostatečně, což ilustruje průměrná úspěšnost odpovědí 40 %. Průměrná úspěšnost v tématech OČMU se pohybovala okolo 80,7 %. Jak již bylo zmíněno, nejvyšší úspěšnost ovlivňují znalosti týkající se modelového chování při mimořádných událostech a tísňových linek. Naopak znalosti o varovném signálu snižují celkovou úspěšnost. Žáci dosahují nejlepších výsledků v oblasti první pomoci s úspěšností kolem 85,7 %. Tato vysoká úspěšnost v oblasti první pomoci může být ovlivněna několika faktory, včetně zaměření na konkrétní dovednosti první pomoci, které mají reálný praktický význam, a domácí výchovy, kde se děti učí ošetřovat především drobná zranění

od svých rodičů. Výrazná variabilita ve výsledcích jednotlivých témat naznačuje, že stejně jako na prvním stupni jsou některé oblasti probírány důkladněji než jiné, což může způsobovat právě rozdrobenost témat do různých předmětů, kdy se každý učitel věnuje něčemu jinému a s jiným důrazem. Poslední okruh ověřující ostatní důležité vědomosti dosahoval průměrně 74,6 %, což není nijak špatný ale zároveň nijak uspokojivý výsledek.

4.3 Výsledky dotazníku pro čtyřleté gymnaziální vzdělávání

Stejně jako předchozí části, i tato kapitola se bude věnovat analýze výsledků dotazníku, tentokrát se zaměřením na střední vzdělávání, konkrétně na čtyřletá gymnázia. Hlavním cílem bude prezentovat otázky, na které byly poskytnuty chybné odpovědi, a zároveň přiblížit možné faktory, jež mohly přispět k těmto nesprávným reakcím. Kompletní výsledky dotazníku pro čtyřletá gymnázia jsou k dispozici v tabulce v příloze č. 5.³⁶

V rámci porovnatelnosti dotazníků i mezi různými stupni vzdělávání byl znovu stanoven počet respondentů na 50 dotázaných s cílem zajistit přehled vzdělávání na čtyřletých gymnáziích v České republice.

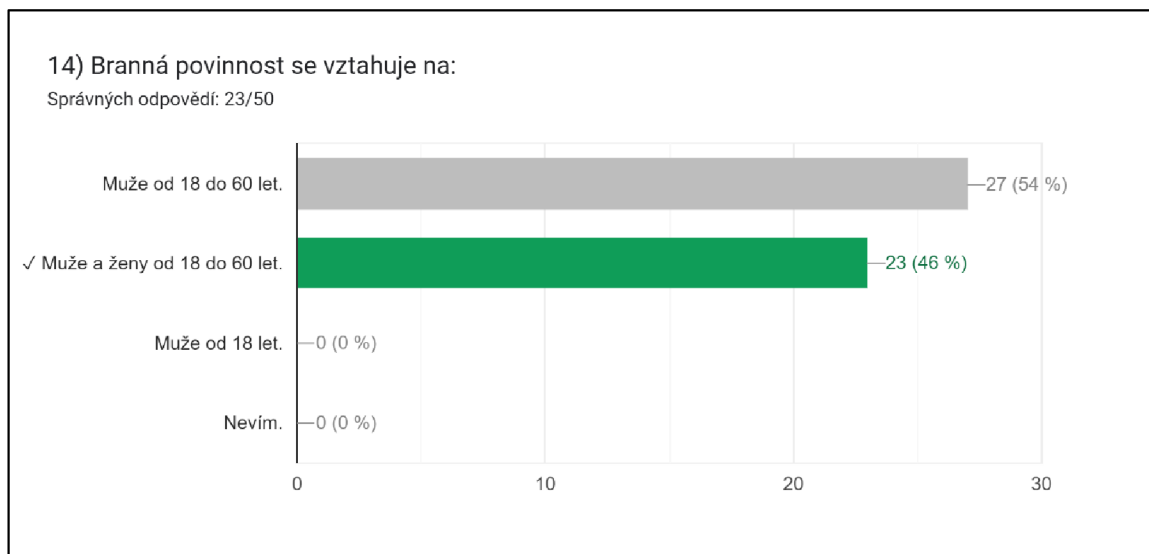
V rámci čtyřletého gymnaziálního vzdělávání se znovu potvrdila neznalost varovných signálů se ziskem správných odpovědí ve 46 % a s tím související reakce na varovný signál, při kterém by se 66 % dotázaných ukrylo v budově a poté zjišťovalo informace pomocí mobilu či televize. Znovu se potvrdila obtížnost tématu pro žáky, i přestože je to klíčový prvek úkolů ochrany obyvatelstva zajišťovaný Jednotným systémem varování a vyrozumění. Příčiny neznalosti budou stejné jako v případě prvního nebo druhého stupně základního vzdělávání s jedinou výjimkou, že zde může být téma vynecháváno, jelikož mohou školy spoléhat na předchozí vzdělávání.

Podobné výsledky jako u druhého stupně zaznamenává i oblast POKOS, kde žáci opakovaně nedokázali správně určit, kdo má pravomoc vyhlásit válečný stav. Oproti 2. stupni však zvolilo správnou odpověď dvojnásobek respondentů (46 %). Za zlepšením výsledků v této otázce stojí pravděpodobně základní právní

³⁶ Zelenou barvou jsou v příloze označeny správné odpovědi.

vzdělání, které se na většině čtyřletých gymnázií vyučuje v rámci předmětu *Základy společenských věd*, přičemž v rámci učební látky o zákonodárné moci mohla být zmíněna právě pravomoc Parlamentu ČR vyhlásit válečný stav. V případě branné povinnosti bylo opětovně mylně označováno, že se týká jen mužů ve věku od 18 do 60 let. Správnou možnost v podobě branné povinnosti pro muže i ženy od 18 do 60 let označilo 46 %.

Graf 7: Výsledky otázky č. 14 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia

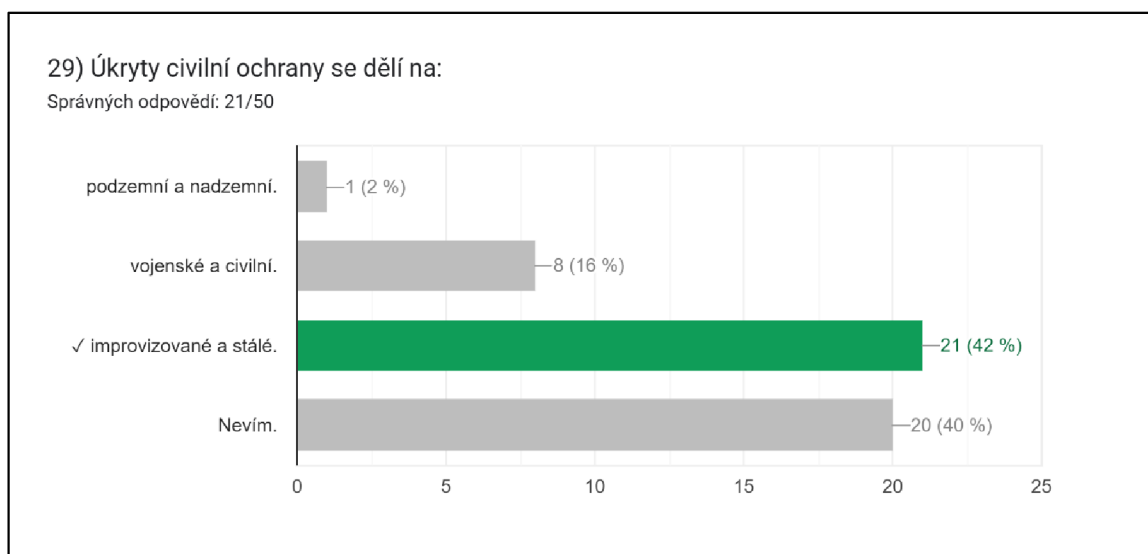

Zdroj: Vlastní

Důvod bude stejný jako v hodnocení 2. stupně, kdy se jedná o zažitou představu danou především povinnou základní vojenskou službou, kterou absolvovali povinně jen muži. Určitou zajímavost ukazuje stejný počet správných odpovědí u předchozích dvou zmíněných otázek, což může být dáno zájmem těchto studentů v problematice POKOS.

Otázka týkající se úkrytů civilní ochrany odhalila možné zanedbávání výuky, jelikož zde byla nejčteněji vybrána možnost *Nevím*. To jednoznačně poukazuje na neprobírání tématu na školách. Přesto 42 % respondentů zvolilo správnou variantu, takže se jedná spíše o rozdíl mezi školami než systémový problém.

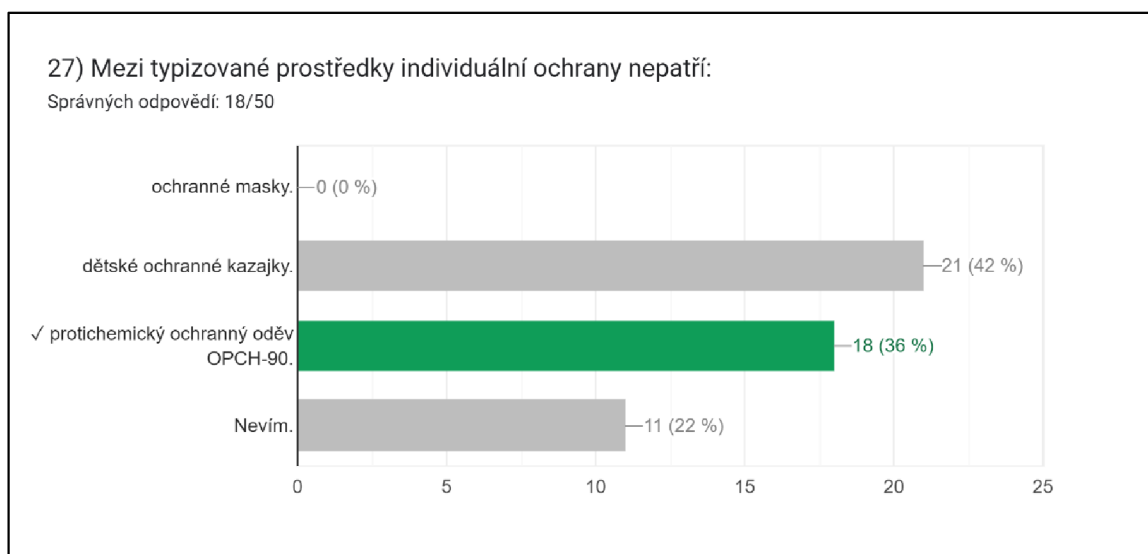
Graf 8: Výsledky otázky č. 29 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia

Zdroj: Vlastní

Obdobnou nízkou úspěšnost zaznamenaly i další otázky podobného typu. V prvním případě otázka na typizované prostředky individuální ochrany, která zaznamenala nejnižší úspěšnost ze všech 35 otázek v dotazníku. Jen 36 % respondentů správně poznalo, že protichemický ochranný oděv OPCH-90 nepatří mezi typizované prostředky individuální ochrany, které by byly vydávány vybraným skupinám osob v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Nejvíce 42 % respondentů vyřadilo z výběru odpovědí dětské ochranné kazajky, a 22 % přiznalo, že neví.

Graf 9: Výsledky otázky č. 27 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia

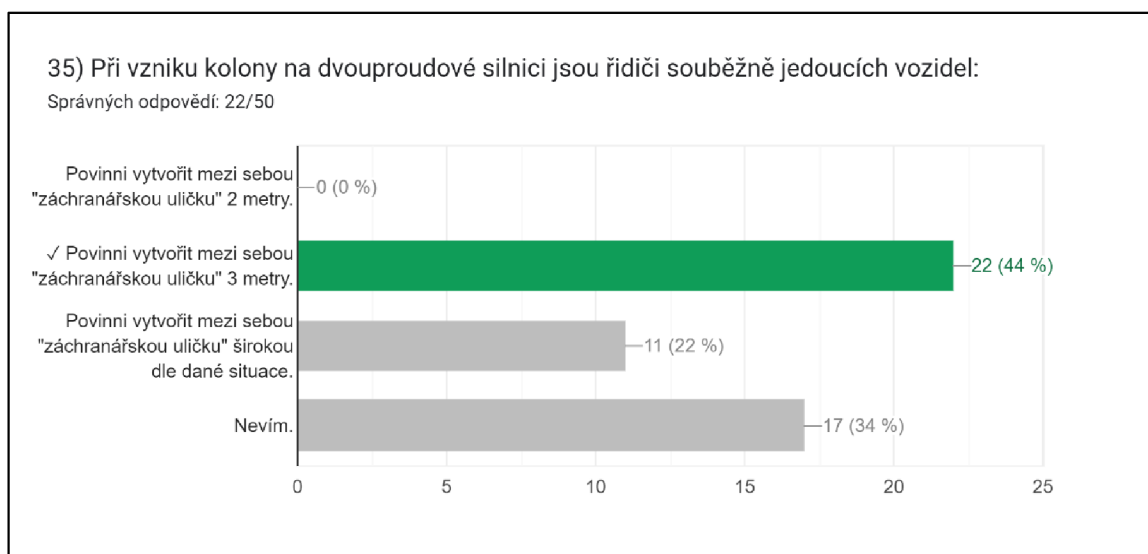

Zdroj: Vlastní

Vyřazení dětských ochranných kazajek z typizovaných prostředků individuální ochrany bylo patrně způsobenou neznalostí problematiky a podle všeho zde respondenti tipovali a tato možnost se jim zdála nejvíce pravděpodobná, jelikož o dětských ochranných kazajkách nikdy neslyšeli. Otázka z oblasti ochrany jednotlivce zaznamenala o něco vyšší úspěšnost. U otázky zabývající se zásadami použití prostředků improvizované ochrany 52 % respondentů označilo správnou odpověď, a naopak 36 % znovu přiznalo, že neví. Tato oblast je očividně ve výuce zanedbávána, protože ve všech třech otázkách je poměrně velké množství odpovědí *Nevím*, což právě poukazuje na vynechávání tématu.

Poslední otázka s nepříliš uspokojivými výsledky se zabývala šířkou záchranářské uličky v případě kolony na dvouproudové silnici. Správnou odpověď v podobě šířky stanovené na 3 metry zodpovědělo 44 % respondentů. Naopak odpověď *Nevím* zvolilo 34 %. V této otázce mohlo hrát velkou roli držení řidičského oprávnění nebo navštěvování autoškoly respondenty. Na druhou stranu záchranářská ulička by měla být známa všem, jelikož poté mohou upozornit i jako spolujezdec řidiče na vytvoření správně široké záchranářské uličky. Nehledě na fakt, že většina lidí, a i žáků autem jezdí nebo jezdila do práce či školy, ať už jako řidič nebo spolujezdec.

Graf 10: Výsledky otázky č. 35 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia

Zdroj: Vlastní

Celková úspěšnost žáků čtyřletých gymnázií dosáhla průměrně 70,9 %. Jedná se o podobnou úspěšnost jak v případě prvního i druhého stupně, kdy se úspěšnost pohybovala právě okolo 70 %. Další výsledky ukazují na podobný průběh v případě rozdělení na oblasti OČMU, POKOS, první pomoci a ostatních důležitých otázek. Úspěšnost otázek z oblasti OČMU se v průměru dostala na 72,8 %. Obdobně jako na 2. stupni úspěšnost zvedaly modelové situace a znalost tísňových linek. Vyšší procento ovlivňují otázky z předchozích stupňů vzdělání, na které žáci čtyřletého gymnázia až na pár výjimek odpovídali se 100 % úspěšností. V případě POKOS se průměrná úspěšnost vyjádřená v procentech dostala na 59,2 %, což je zlepšení oproti 2. stupni základního vzdělávání, ale stále poukazuje na nedostatečnou pozornost pro toto důležité téma. Průměrná úspěšnost 83,1 % v otázkách první pomoci ilustruje věnovanou pozornost tématu i v předchozích stupních vzdělání. Pokud by této úspěšnosti dosahovala i zbylá témata, dalo by se jistě hovořit o kvalitním a funkčním vzdělávání v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace. V současné době však brzy plnoletí občané tápou v tématech, které mohou ohrožovat, jak je samotné, tak i ostatní. Fakt, že se jedná o skoro dospělé občany a průměrná úspěšnost se pohybuje okolo 70 % naznačuje nedostatečnost vzdělání v bezpečnostních tématech. Nehledě na skutečnost, že se jedná o čtyřletá gymnázia, kde by se těmito tématům měli

věnovat důkladněji než na jiných středních školách. V případě posledního okruhu ostatních důležitých otázek se průměrná úspěšnost dostala na 64 %, což je výsledek, který nelze považovat za dostatečný vzhledem k závažnosti tématu.

5 Vyhodnocení řízeného rozhovoru

Rozhovor byl proveden s pedagožkou pracující na základní škole, specializující se na výuku přírodopisu a výchovy ke zdraví. Na této škole učí předmět přírodopis, který v devátém ročníku zahrnuje též výchovu ke zdraví a tělovýchovu. Během svého vysokoškolského studia nenavštěvovala povinné či volitelné předměty zaměřené na oblast OČMU nebo POKOS. Zda byl předmět zahrnující bezpečnostní témata na vysoké škole, kterou absolvovala v rámci přípravy na své zaměstnání, k dispozici neví. Avšak v rámci předmětu didaktika výchovy ke zdraví se věnovala i některým bezpečnostním tématům.

Pokud jde o význam bezpečnostních témat, dotazovaná je přesvědčena o jejich důležitosti. To dokazuje i snaha prosadit zahrnutí samostatného předmětu výchova ke zdraví do školního vzdělávacího programu na své škole, který by zahrnoval i tuto problematiku. Sama ovšem přiznává, že prostor (větší hodinovou dotaci) dostávají jiné předměty i kvůli rámcově vzdělávacím programům. V tomto případě například informatika, která se i díky covidové pandemii dostala do popředí. I přesto se jí podařilo získat příslib na další školní rok, že v týdnu bude ze 3 hodin přírodopisu pro 9. třídu právě 1 hodina věnována výchově ke zdraví, kde plánuje vyučovat mimo jiné oblasti i bezpečnostní témata.

Největší překážkou při výuce bezpečnostních témat je podle respondentky omezená hodinová dotace, která nedovoluje detailní výuku těchto témat, aniž by byla ohrožena jiná učební témata, například z oblasti přírodopisu. Kromě toho jako další překážku zmiňuje neznalost a určitou nechuť učitelů vyučovat tuto problematiku. Tato skutečnost koresponduje s nízkou účastí na školeních poskytovaných Hasičským záchranným sborem České republiky, jak bylo popsáno v předchozí kapitole.

Dostatečně vyučované téma spatřuje respondentka v oblasti první pomoci, které se vyskytuje při tělovýchově nebo v rámci kurzů poskytovaných záchranáři. Ovšem v případě ostatních bezpečnostních témat dochází spíše k povrchní výuce, která je zahrnuta v rámci obecných základů, například při výkladu o tísňových linkách. Tato skutečnost poukazuje na specifickou pozornost věnovanou první pomoci, zatímco ostatní bezpečnostní témata jsou prezentována spíše v rámci

základních informací. Zároveň to potvrzuje předchozí výpověď, protože povrchní výuka zbylých bezpečnostních témat je dána již vyčerpáním časových možností na první pomoc.

Respondentka by podpořila zavedení samostatného předmětu, což je vidět i na její snaze zavést předmět výchova ke zdraví, který je nyní vyučován v rámci přírodopisu. Zároveň přiznává, že některé školy předmět výchova ke zdraví již mají. Z náslechnů při praxích nebo svého bývalého působení na základních školách, ale znovu zmiňuje, že dochází spíše k zaměření na témata jako první pomoc nebo sexuální výchova v 9. třídě. Pro zavedení samostatného předmětu je především proto, aby se žáci učili více učivo zaměřené na život, oproti memorování v jiných předmětech. Respondentka zastává názor, že chování v případě nebezpečí je důležité znát z paměti, na rozdíl od řady jiných výukou získaných informací a poznatků, které si žáci v případě potřeby zvládnou dohledat na internetu.

V neposlední řadě respondentka uvádí, že dříve na její škole probíhal projekt označený jako „branné cvičení“, kdy se v areálu školy rozmístila stanoviště zaměřená na bezpečnostní témata. V současné době se z tohoto dne stal spíš sportovní den, kdy stanoviště nemají vzdělávací charakter, co se týče témat OČMU, POKOS a první pomoci, ale jedná se o vědomostně sportovní stanoviště zaměřené na klasické předměty jako je matematika, přírodopis, český jazyk a podobně.

Z rozhovoru lze celkově vyčíst pozitivní postoj respondentky k bezpečnostním tématům, což se projevuje v její aktivitě a snaze prosazovat předmět zaměřený na bezpečnost a praktická témata, jako je obecný zdravý životní styl, pohyb a výživa. Je však patrné, že v aktuálním systému záleží spíše na vůli a ochotě jednotlivých učitelů či ředitelů škol, než na dobře nastaveném systému. I přes snahu respondentky zavést aspoň minimální výuku bezpečnostních témat, dostala hodinovou dotaci navíc informatika. Respondentka rovněž zmiňuje situace, kdy se od výuky těchto témat ustupuje s odůvodněním, že „děti se už nestraší těmito tématy.“ Avšak sama s tímto názorem nesouhlasí, neboť si uvědomuje, že cílem

není vytvářet strach, ale připravovat děti na potenciálně nebezpečné situace, které mohou v životě nastat.

6 Návrhy a doporučení

Tato kapitola je zaměřena na prezentaci konkrétních návrhů a doporučení, které vycházejí z provedené analýzy výsledků dotazníkových šetření zaměřených na vzdělávání dětí na prvním a druhém stupni základních škol a středních škol (konkrétně čtyřletých gymnázií) a analýzy řízeného rozhovoru s pedagogickým pracovníkem ze základní školy. Cílem této části práce je navrhnout doporučení, která by mohla přispět ke zlepšení úrovně připravenosti žáků na různorodé mimořádné události a krizové situace, a zároveň podpořit jejich schopnost efektivní reakce a ochrany.

6.1 Dostatečná pozornost pro bezpečnostní témata

Základní nedostatek, který vyplývá zejména z řízeného rozhovoru a dotazníků, spočívá v zanedbávání bezpečnostních témat, protože je vyučující a ředitelé nepovažují za důležitá. V rámci současného systému mají učitelé v předmětech, kde by se měla vyučovat bezpečnostní témata, tendenci věnovat čas spíše klíčovému aspektům daného předmětu. Existuje několik možností, jak přilákat pozornost k těmto důležitým tématům.

Je možné tuto oblast přiblížit praktickými příklady a ukázat, jak jsou bezpečnostní témata důležitá v reálném životě. Důraz na význam těchto témat pro celkový rozvoj žáků by mohl podporovat učitele, aby věnovali pozornost a čas jejich výuce.

6.2 Modifikace předmětu *Výchova k bezpečnosti*

Tento návrh se týká již zmíněného úsilí v podobě zavedení samostatného předmětu *Výchova k bezpečnosti*. Předmět má řadu negativních aspektů, kdy mezi nejdůležitější lze zařadit nárůst hodinové zátěže pro žáky. Nový předmět by zvýšil hodinovou zátěž pro žáky, ale zároveň by mohl pokračovat se současným nastavením, kdy má být za rok vyučováno 6 hodin této problematiky. Mohl by tedy existovat tento předmět s určitou modifikací, že by nebyl vyučován každý týden jako ostatní klasické předměty, ale například 1 hodina měsíčně, což by v konečném důsledku dosáhlo 10 hodin za rok (buď z rozhodnutí ředitele, nebo stanoveno například symbolicky na první středu v měsíci, kdy dochází k akustické zkoušce provozuschopnosti Jednotného systému varování a vyrozumění).

Zároveň by žáci byli z tohoto předmětu hodnoceni za účelem získávání relevantních dat, jak se tento předmět vyučuje. Výuku by ze začátku mohli zajišťovat proškolení učitelé jako tomu je v současné době, aby se poskytl čas na hladké zavedení předmětu do systému výuky. V případě zavedení samostatného předmětu s přesnými osnovami by došlo ke zjednodušení práce pro HZS ČR, který vydává metodické materiály v dnešní době spíše na své vlastní úvaze, jelikož neexistuje dostatečně konkrétní pravidlo vyučování bezpečnostních témat.

6.3 Kontrola vyučování

Dostupné zprávy České školní inspekce poukazují na nedostatečnou kontrolu ze strany ČŠI. Poslední tematická zpráva o šetření týkajícím se vyučování bezpečnostních témat je z roku 2016, kde se uvádí, že jsou bezpečnostní témata vyučována na školách dostatečně.³⁷ Tato tvrzení však stojí v rozporu s výsledky výběrového šetření znalostí žáků 5. a 9. tříd, kde bylo zjištěno, že dosažená úroveň znalostí zůstává daleko pod požadovaným standardem. Od roku 2017 však školní inspekce neposkytl žádnou zprávu týkající se výuky bezpečnostních témat, což značně omezuje monitorování situace. Vzhledem k tomu by Česká školní inspekce měla zaměřit svou pozornost na tuto oblast, aby zajistila dosažení požadované úrovně výuky. Jedním z možných opatření pro posílení kontroly výuky by mohlo být zavedení testování a hodnocení znalostí v oblasti bezpečnostních témat, což by pomohlo identifikovat oblasti s dostatečnou či nedostatečnou úrovní výuky.

6.4 Přesné určení, kde se bude vyučovat jaká problematika

Z provedených šetřeních vyplývá, že současně nastavený systém vzdělávání v bezpečnostních tématech je neefektivní a nesourodý, přičemž úroveň vzdělání závisí především na iniciativě jednotlivých učitelů a ředitelů. Nedostatek shody a motivace k zavedení samostatného předmětu zpochybňuje jednotnost výuky. V případě neshody nebo neochoty zavádět samostatný předmět by bylo možné

³⁷ *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech*, Čj.: ČŠIG-1467/16-G2. [online]. Česká školní inspekce, 2016 [cit. 29.02.2024]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf

zvýšit efektivitu výuky preciznějším stanovením témat, která by se měla vyučovat v konkrétním ročníku a předmětu.

Toto opatření by sice omezovalo volnost při sestavování školních vzdělávacích programů, ale mělo by za následek zlepšení celkové efektivity vzdělávání. Jako příklad může sloužit 1. stupeň základního vzdělávání a předmět přírodopis, kde by byla minimálně jedna hodina věnována chování při přírodních katastrofách, s důrazem na povodně. Stejný postup by byl použit i v dalších předmětech (například Prvouka – varovné signály, vlastivěda – základní znalosti o Armádě ČR atd.).

6.5 Zaměstnanec se zaměřením na bezpečnostní témata

Výuka bezpečnostních témat často trpí nedostatkem zájmu nebo znalostí pedagogů, což může negativně ovlivňovat kvalitu vzdělávání v této klíčové oblasti. Pro prevenci takového stavu by mohla být užitečná povinnost škol zaměstnávat pedagoga specializujícího se na bezpečnostní témata.

Tato opatření by vyžadovala, aby každá škola měla alespoň jednoho pracovníka s touto specializací. Tento pedagog by pak mohl poskytovat podporu ostatním učitelům ve výuce nebo by sám vedl výukové aktivity v oblasti bezpečnosti. Pro tuto pozici by bylo nezbytné absolvovat školení od HZS ČR nebo absolvovat předmět zahrnující OČMU, POKOS a podobná témata během studia na vysoké škole.

V případě plného naplnění cílů Koncepce OO a zavedení nového předmětu Výchova k bezpečnosti by bylo pravděpodobně nutné mít ve školách více pedagogů s touto specializací, aby bylo možné efektivně pokrýt výuku všech ročníků. Toto opatření je navrženo v rámci současného systému vzdělávání, kdy výuka bezpečnostních témat je rozřazena do jednotlivých předmětů a vychází ze zjištění České školní inspekce z let 2014–2016, kdy některé školy projevovaly nedostatečný zájem o dostupná školení, což vedlo k potenciálnímu zanedbávání výuky v oblasti bezpečnosti.

6.6 Psychická odolnost

V rámci vzdělávacích plánů jsou zahrnuta témata týkající se bezpečnosti, která zahrnují jak chování v modelových situacích, tak i zapamatované znalosti. Situace, na které by mělo OČMU, POKOS, první pomoc a podobně připravovat, obvykle spočívají ve vysokém stresovém vypětí, neboť se jedná o nečekané a často život ohrožující události. Toto napětí bylo patrné například během pandemie covidu, kdy se s psychickými obtížemi potýkali jak dospělí, tak děti.

Výuka by měla směřovat nejen k praktickým a teoretickým znalostem týkajícím se správného chování a varovných signálů, ale také k posílení psychické odolnosti. Vedle klíčových dovedností je nezbytné děti naučit zvládat neobvyklý stres spojený s mimořádnými událostmi či dokonce krizovými situacemi. Schopnost dětí se vyrovnávat s neobvyklými situacemi a příslušným psychickým vypětím přinese prospěch nejen v oblasti bezpečnosti, ale i v samotném průběhu jejich života.

7 Závěr

V této práci byly vymezeny tři ústřední cíle. Prvním cílem bylo dostatečně zanalyzovat současný stav vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace. Druhým cílem bylo zjistit, jak efektivně výuka bezpečnostních témat probíhá. Třetí cíl se zaměřoval na prezentování vlastních návrhů a opatření v této oblasti.

První cíl byl naplněn zanalyzováním současného stavu vzdělávání a výchovy v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace pomocí rešerše rámcově vzdělávacích plánů a dalších souvisejících zdrojů. Z analýzy vyplývá, že tato problematika zahrnuje několik aspektů. Především je nutno hledět na potřeby státu, který potřebuje znalé občany pro bezpečné fungování, ale zároveň je nutné respektovat, že vzdělání se zaměřuje spíše na jiné obory a bezpečnost je doprovodné téma. Stát si uvědomuje důležitost a dřívější opomíjení tématu a současně však neexistuje obecně uznávaná strategie, jak dosáhnout požadované míry vzdělání v bezpečnostních tématech. Ve strategických dokumentech je zdůrazňovaná potřebnost kvalitního vzdělávání v připravenosti na mimořádné události a krizové situace, ale navazující činnosti chybí.

Ke splnění druhého cíle bylo využito pro práci vytvořené a zrealizované dotazníkové šetření, jehož výsledky je možno vyhodnotit jako nepřiliš uspokojivé. Bezpečnostní témata se nějakým způsobem vyučují, ale jejich nekompaktnost způsobuje nedostatky ve znalostech v některých klíčových tématech. Z vyhodnocení provedeného řízeného rozhovoru a dotazníkového šetření vyplývá, že první pomoci je v současnosti věnována dostatečná pozornost při výuce, a tím pádem žáci v těchto tématech odpovídají zpravidla správně. Odlišná situace je však v oblastech zaměřených na OČMU či POKOS. Z toho jednoznačně vyplývá, že se musí změnit systém výuky bezpečnostních témat. Zároveň určitá pasivita České školní inspekce neupozorňuje na zanedbávání výuky a nevede školy k řádnému naplňování rámcově vzdělávacích plánů.

K naplnění třetího cíle práce bylo potřeba nejdříve poznat současný systém výchovy a vzdělávání a také jeho efektivnost. Na základě těchto poznatků bylo

teprve možné koncipovat vlastní návrhy a opatření, která by měla zlepšit výuku bezpečnostních témat.

V případě dalšího zkoumání současného stavu výchovy a vzdělávání dětí v oblasti připravenosti na mimořádné události a krizové situace by bylo příhodné provést rozhovory s dětmi, které by mohly přímo označit témata, která se v průběhu vzdělávání vyučovala. Touto metodou by se zjistilo, kde je potřeba zvýšit tlak na vyučování tématu. Další možný postup, který by prohloubil poznání v této oblasti, by mohla být analýza jedné konkrétní školy. Z analýzy by se dala zjistit konkrétnější pochybení ve výuce a přijmout konkrétnější opatření v rámci celého systému.

8 Seznam použitých grafů

Graf 1: Výsledky otázky č. 8 v dotazníku pro 1. stupeň ZŠ	35
Graf 2: Výsledky otázky č. 4 v dotazníku pro 1. stupeň ZŠ	36
Graf 3: Výsledky otázky č. 17 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ	38
Graf 4: Výsledky otázky č. 14 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ	39
Graf 5: Výsledky otázky č. 24 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ	40
Graf 6: Výsledky otázky č. 8 v dotazníku pro 2. stupeň ZŠ	41
Graf 7: Výsledky otázky č. 14 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia.....	43
Graf 8: Výsledky otázky č. 29 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia.....	44
Graf 9: Výsledky otázky č. 27 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia.....	45
Graf 10: Výsledky otázky č. 35 v dotazníku pro čtyřletá gymnázia.....	46

9 Seznam použité literatury

Monografie

- 1) KAVAN, Štěpán. Nestátní neziskové organizace, dobrovolníci a možnosti spolupráce při mimořádných událostech. Praha: NLN, 2022. ISBN 978-80-7422-833-9.
- 2) KAVAN, Štěpán. Ochrana člověka a společnosti – vývoj vzdělávání v bezpečnostních tématech. Praha: NLN, 2020. ISBN 978-80-7422-753-0. s. 271
- 3) KOVÁŘOVÁ, Pavla. Informační bezpečnost žáků základních škol: lekce v knihovnách. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9270-9.
- 4) MARTÍNEK, Bohumír. Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol. 2. vyd. opr. a rozš. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-08-6.
- 5) PLUCKOVÁ, Irena, Dušan VIČAR, Tomáš MILÉŘ, Petr SLÁDEK, Ivo SVOBODA, Kateřina ŠMEJKALOVÁ a Jiří ŠIBOR. Jak se zachovat, když...: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích. 2. aktualiz. vydání. Brno: Nová škola, 2017. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-887-9.
- 6) ŠIMAN, Jaromír. Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí – čtyřleté gymnaziální vzdělávání. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2016. ISBN 978-80-87544-32-7.

Právní předpisy

- 1) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění.
- 2) Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky v platném znění.

Koncepční dokumenty

- 1) Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2020. [cit. 13.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>
- 2) Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019–2024. [online]. Ministerstvo obrany ČR, 2019 [cit. 22.01.2024]. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/aktuality/nova-koncepce-pripravy-obcanu-k-obrane-statu-prispeje-k-naplneni-programoveho-prohlaseni>

Ostatní elektronické zdroje

- 1) Asociace Záchraný kruh, z. s. NAŠE PROJEKTY. zachranny-kruh.cz [online]. 2013 [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/>
- 2) Bezpečnostní strategie České republiky 2023, [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2023. [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/5161086/Bezpecnostni_strategie_2023.pdf
- 3) CAMPER, Jan. Petr Pavel neřekl, že je nutné vstoupit do války s Ruskem [online]. Manipulátoři.cz, 2023. [cit. 13.02.2024]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/petr-pavel-nerekl-ze-je-nutne-vstoupit-do-valky-s-ruskem/>
- 4) Činnost Hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva. hzscr.cz [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2023 [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>
- 5) Český červený kříž. Výuka první pomoci dětí a mládeže. cervenykriz.eu [online]. (bez data) [cit. 12.12.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/vyuka-pp-deti-a-mladeze>
- 6) GŘ HZS ČR. Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017. [cit. 5.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>
- 7) HZS ČR. Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR. hzscr.cz [online]. 2023 [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- 8) MARŠÍKOVÁ, Michaela, JELEN, Václav. Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učiteli v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019 [cit. 14.02.2024]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ministerstvo-zjistovalo-stav-ucitelu-v-regionalnim-skolstvi>
- 9) Metodické doporučení k problematice přípravy občanů k obraně státu. [online]. (bez data). Ministerstvo obrany České republiky [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: https://pokos.army.cz/sites/pokos.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/metodicke_doporuceni.doc
- 10) OGOŘÁLEK, Martin. Moravskoslezský kraj má další proškolené učitele v problematice POKOS. [online]. Krajské vojenské velitelství Ostrava, 2023 [cit. 22.01.2024]. Dostupné z: <https://kvv-ostrava.army.cz/aktuality/moravskoslezsky-kraj-ma-dalsi-proskolene-ucitele-v-problematice-pokos>
- 11) Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2023 [cit. 8.12.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

- 12) Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 8.12.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-rvp-pz/>
- 13) Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech, Čj.: ČŠIG-1467/16-G2. [online]. Česká školní inspekce, 2016 [cit. 14.01.2024]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf
- 14) Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. 2016. Ministerstvo Vnitra České republiky [cit. 10.12.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>
- 15) Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017 - závěrečná zpráva. [online]. Česká školní inspekce, 2017 [cit. 28.01.2024]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aecbf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>
- 16) Vyhodnocení evaluačních dotazníků od účastníků akreditovaných vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů v kalendářním roce 2018. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, (bez data) [cit. 20.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele-a-vedeni-skoly.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>
- 17) Vyhodnocení evaluačních dotazníků od účastníků akreditovaných vzdělávacích programů „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ pořádaných HZS krajů v kalendářním roce 2021. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2022 [cit. 14.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-zpravy-o-cinnosti.aspx>
- 18) Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2021, Č. j.: MV-22057-1/PO-OKR-2022. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2022 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-zpravy-o-cinnosti.aspx>
- 19) Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru České republiky v oblasti preventivně výchovné činnosti za rok 2022, Č. j.: MV-8251-1/PO-OKR-2023. [online]. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2023 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-zpravy-o-cinnosti.aspx>

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Použité otázky v dotazníkovém šetření	62
Příloha č. 2: Scénář pro řízený polostrukturovaný rozhovor.....	67
Příloha č. 3: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 1. stupeň základního vzdělávání	68
Příloha č. 4: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 2. stupeň základního vzdělávání.....	69
Příloha č. 5: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro čtyřletá gymnázia	70

Příloha č. 1: Použité otázky v dotazníkovém šetření

1. Kde jsou správně přiřazena čísla tísňových linek?

- a) 158 – Policie ČR, 150 – Hasičský záchranný sbor ČR, 155 – Zdravotnická záchranná služba, 112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání.
- b) 158 – Hasičský záchranný sbor ČR, 155 – Policie ČR, 150 – Zdravotnická záchranná služba, 112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání.
- c) 112 - Policie ČR, 158 – Hasičský záchranný sbor ČR, 155 – Jednotné evropské číslo tísňového volání, 150 – Zdravotnická záchranná služba.
- d) Nevím.

2. Když je ve škole vyhlášen požární poplach:

- a) Co nejrychleji uteču ze školy ven, aby se mi nic nestalo.
- b) Začnu hledat, kde hoří.
- c) Poslouchám pokyny dospělých.
- d) Nevím.

3. Při požáru jsem v zakouřené místnosti:

- a) Po "čtyrech" půjdu pryč z místnosti.
- b) Vyvětrám kouř otevřením okna, abych viděl a mohl odejít.
- c) Budu u okna, abych mohl dýchat a počkám na příjezd hasičů.
- d) Nevím.

4. Pokud mi začne hořet oblečení:

- a) Zastavím se, lehnu si a kutálím se po zemi
- b) Začnu utíkat a hledat zdroj vody
- c) Hasím oheň boucháním rukami
- d) Nevím.

5. Popálená místa na těle ošetřím tak že:

- a) Namažu je mastičkou jako na odřeniny apod.
- b) Zalepím je náplastí a nic jiného s tím nedělám.
- c) Schladím je pod studenou tekoucí vodou.
- d) Nevím.

6. V případě, že je bouřka nebo je v blízkosti:

- a) Najdu si úkryt pod stromem, aby na mě nepršelo.
- b) Co nejrychleji dorazím domů, i kdybych měl jít přes pole.
- c) Schovám se v nejbližší přístupné budově.
- d) Nevím.

7. Vidím spadlý drát elektrického vedení:

- a) Nebudu se k nim přibližovat a zavolám dospělého nebo hasiče.
- b) Dám je z cesty, aby o ně někdo nezakopl.
- c) Sáhnu na ně a zjistím, jestli jsou porušené.
- d) Nevím

8. Kolik máme v ČR varovných signálů, jejichž prostřednictvím nás specifický zvuk sirény informuje o hrozícím nebezpečí či nastalé mimořádné události? A které to jsou?

- a) Jeden. Všeobecná výstraha.
- b) Dva. Všeobecná výstraha a Požární poplach.
- c) Čtyři. Chemická havárie. Radiační havárie. Všeobecná výstraha. Nebezpečí zátopové vlny.
- d) Nevím.

9. Slyším sirénu s varovným signálem:

- a) Vyběhnu ven a snažím se zjistit, co se děje.
- b) Nic nedělám, protože se jedná o zvuk svolávající dobrovolné hasiče.
- c) Ukryju se v budově a snažím se zjistit informace pomocí internetu/televize.
- d) Nevím.

10. Pokud je někdo v mé blízkosti zraněný a potřebuje pomoc:

- a) Zhodnotím situaci a zavolám záchranku nebo dospělého.
- b) Pomůžu mu co nejdříve, i kdyby mi hrozilo nebezpečí.
- c) Raději nic neudělám, abych něco nepokazil.
- d) Nevím.

11. Člověka v bezvědomí poznám, protože:

- a) Odpovídá zmateně na moje otázky.
- b) Nereaguje na oslovení ani zatřesení.
- c) Chová se divně, má divné pohyby.
- d) Nevím.

12. Pokud se kamarádovi zabodne velký střep do ruky:

- a) Střep vytáhnu a ránu zalepím.
- b) Zavolám pomoc a střep vytáhnu, aby ho to tolik nebolelo.
- c) Střep nevytahuji a zavolám pomoc.
- d) Nevím.

13. Po evakuaci se mohu vrátit do místa bydliště:

- a) Když považuji situaci za bezpečnou.
- b) Až to povolí bezpečnostní složky.
- c) Když místo opustí zasahující složky.
- d) Nevím.

14. Branná povinnost se vztahuje na:

- a) Muže od 18 do 60 let
- b) Muže a ženy od 18 do 60 let
- c) Muže od 18 let
- d) Nevím.

15. Vrchním velitelem ozbrojených sil ČR je:

- a) prezident
- b) předseda vlády
- c) náčelník Generálního štábu Armády České republiky
- d) Nevím.

16. Mezi krizové stavy nepatří:

- a) Stav nouze
- b) Nouzový stav
- c) Stav ohrožení státu
- d) Nevím.

17. vyhlášení válečného stavu rozhoduje:

- a) Vláda
- b) Prezident
- c) Parlament
- d) Nevím.

18. Občan, na kterého se vztahuje branná povinnost:

- a) musí znát platné zákony týkající se Armády ČR
- b) se musí podrobit odvodnímu řízení
- c) se musí v době míru připravovat na službu v ozbrojených silách
- d) Nevím.

19. Při požáru hoří úniková cesta z budovy:

- a) zkusím štěstí a pokusím se nějak únikovou cestou dostat.
- b) zavřu se v nejbližší místnosti od požáru a utěsním dveře, upozorním hasiče.
- c) pokusím se zpomalit postupující požár, i přesto že se nadýchám kouře.
- d) Nevím.

20. Teroristický útok hrozí:

- a) V zahraničí.
- b) Jen v muslimských zemích.
- c) Kdekoli.
- d) Nevím.

21. Při úniku nebezpečné látky do ovzduší:

- a) Nasadím si respirátor/roušku a nedělám nic jiného, protože vzduch se dostane kamkoli.
- b) Schovám se v budově, zavřu dveře, okna a utěsním otvory, vypnu klimatizaci.
- c) Schovám se v budově, zavřu dveře, okna, utěsním otvory a nechám zapnutou klimatizaci, aby bylo v budově dostatek kyslíku.
- d) Nevím.

22. Při přesunu zraněného, který si pravděpodobně poranil páteř:

- a) Podpírám ho ze strany, protože se mu motá hlava.
- b) Položím ho na pevnou desku a přenesu ho na ni za pomoci dalších lidí.
- c) Chytnu ho v podpaží a druhý člověk za nohy.
- d) Nevím.

23. Mezi základní složky integrovaného záchranného systému patří:

- a) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Policie ČR, Armáda ČR
- b) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Policie ČR, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- c) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Policie ČR
- d) Nevím.

24. Při nepřímé masáži srdce u dospělého je důležité stlačit hrudník 5–6 cm hluboko a umožnit jeho návrat do původního polohy:

- a) Ideálně cca 100krát za minutu.
- b) Co nejvíce krát za minutu, pokud se mi povede 150krát bude to jedině dobře.
- c) Stačí 75krát za minutu.
- d) Nevím.

25. Pokud je člověk v bezvědomí a:

- a) Zjistím, že pravidelně dýchá, tak nemusím dělat nic.
- b) Zjistím, že nedýchá, zakloním mu v poloze na zádech co nejvíce hlavu, aby se otevřely dýchací cesty, zavolám zdravotnickou záchrannou službu, a dále kontroluju dech. Pokud ani přes záklon hlavy nedýchá, je nutné zahájit okamžitě resuscitaci (masáž srdce).
- c) Nevidím závažné poranění, tak se nejedná o nic vážného
- d) Nevím.

26. Fyzická osoba dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému je:

- a) Povinna poskytnout na výzvu velitele zásahu osobní nebo věcnou pomoc
- b) Zdržet se jakéhokoli jednání při mimořádné události
- c) Oprávněna zakázat vstup komukoli do objektu, který vlastní.
- d) Nevím.

27. Mezi typizované prostředky individuální ochrany nepatří:

- a) ochranné masky.
- b) dětské ochranné kazajky.
- c) protichemický ochranný oděv OPCH-90.
- d) Nevím.

28. Prostředky individuální ochrany by měly být za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu vydávány:

- a) Znáмым osobnostem ČR (ochranné masky).
- b) Nevydávají se nikomu, každý si je musí opatřit sám.
- c) Dětem mladším 18 let, osobám ve zdravotnických a sociálních zařízeních a doprovodu těchto osob.
- d) Nevím.

29. Úkryty civilní ochrany se dělí na:

- a) podzemní a nadzemní.
- b) vojenské a civilní.
- c) improvizované a stálé.
- d) Nevím.

30. Mezi základní zásady použití prostředků improvizované ochrany patří:

- a) Stačí mít zakryté oči, ústa a nos.
- b) Musí být zakrytý celý povrch těla včetně očí, úst a nosu.
- c) Nepoužívat gumové věci.
- d) Nevím.

31. Při zasažení nízkou koncentrací oxidu uhelnatého jsou příznaky:

- a) Bolesti hlavy, bušení krve v hlavě, tlak na prsou.
- b) Štiplavý zápach, kašel.
- c) Pálení pokožky a očí.
- d) Nevím.

32. Jaké rozlišujeme stupně povodňové aktivity (SPA):

- a) 1. SPA - běžný stav, 2. SPA - stav bdělosti, 3. SPA - stav pohotovosti
- b) 1. SPA - stav bdělosti, 2. SPA - stav ohrožení, 3. SPA - povodeň
- c) 1. SPA - stav bdělosti, 2. SPA - stav pohotovosti, 3. SPA - stav ohrožení
- d) Nevím

33. Je pro domácnosti povinné disponovat autonomním hlásičem požáru?

- a) Ano, pro nové stavby a rekonstrukce.
- b) Ne, je to dobrovolné.
- c) Ano, pro všechny domácnosti.
- d) Nevím.

34. Účast českých vojáků v humanitárních misích a vojenských operacích v zahraničí:

- a) Přispívá k zajišťování naší vlastní bezpečnosti.
- b) Nemá žádný vliv na naši bezpečnost.
- c) slouží pouze k získání finančních prostředků pro Armádu ČR
- d) Nevím.

35. Při vzniku kolony na dvouproudové silnici jsou řidiči souběžně jedoucích vozidel:

- a) Povinni vytvořit mezi sebou "záchrannou uličku" 2 metry.
- b) Povinni vytvořit mezi sebou "záchrannou uličku" 3 metry.**
- c) Povinni vytvořit mezi sebou "záchrannou uličku" širokou dle dané situace.
- d) Nevím.

Příloha č. 2: Scénář pro řízený polostrukturovaný rozhovor

OTÁZKY K ŘÍZENÉMU ROZHOVORU S UČITELEM

- 1. Jaké je Vaše pedagogické zaměření, jaké předměty učíte?**
- 2. Měla jste na vysoké škole předmět týkající se Ochrany člověka za mimořádných událostí nebo nějakých jiných bezpečnostních témat?**
- 3. Jak hodnotíte důležitost bezpečnostních témat ve výuce?**
- 4. Spatřujete nějakou překážku ve výuce bezpečnostních témat? (popřípadě jakou)**
- 5. Myslíte si, že jsou témata jako ochrana člověka za mimořádných událostí, první pomoc, příprava občana k obraně státu dostatečně probírána na školách?**
- 6. Byla byste pro zavedení samostatného předmětu zahrnující bezpečnostní problematiku nebo si myslíte, že je systém vzdělávání v této oblasti nastaven správně?**
- 7. Proč zaujímáte tento postoj?**

Prostor pro další jakékoli vyjádření:

Příloha č. 3: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 1. stupeň základního vzdělávání

Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 1. stupeň základního vzdělávání				
	A	B	C	D
otázka č. 1	47	3	0	0
otázka č. 2	10	1	39	0
otázka č. 3	23	2	22	3
otázka č. 4	16	20	10	4
otázka č. 5	6	0	43	1
otázka č. 6	1	11	38	0
otázka č. 7	47	1	1	1
otázka č. 8	3	8	24	15
otázka č. 9	18	6	26	0
otázka č. 10	41	9	0	0

Pozn.: V tabulce jsou zaznamenány počty žáků, kteří zvolili danou odpověď.

Příloha č. 4: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 2. stupeň základního vzdělávání

Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro 2. stupeň základního vzdělávání				
	A	B	C	D
otázka č. 1	48	2	0	0
otázka č. 2	8	0	42	0
otázka č. 3	40	0	9	1
otázka č. 4	40	2	8	0
otázka č. 5	3	0	46	1
otázka č. 6	0	2	48	0
otázka č. 7	50	0	0	0
otázka č. 8	25	12	8	5
otázka č. 9	3	12	30	5
otázka č. 10	45	5	0	0
otázka č. 11	6	44	0	0
otázka č. 12	0	6	44	0
otázka č. 13	0	45	5	0
otázka č. 14	23	20	7	0
otázka č. 15	29	2	18	1
otázka č. 16	29	8	4	9
otázka č. 17	19	20	11	0
otázka č. 18	11	20	10	9
otázka č. 19	2	42	6	0
otázka č. 20	0	3	46	1
otázka č. 21	6	34	6	4
otázka č. 22	5	45	0	0
otázka č. 23	8	37	5	0
otázka č. 24	28	6	16	0
otázka č. 25	0	48	0	2

Pozn.: V tabulce jsou zaznamenány počty žáků, kteří zvolili danou odpověď.

Příloha č. 5: Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro čtyřletá gymnázia

Tabulka výsledků dotazníkového šetření pro čtyřletá gymnázia				
	A	B	C	D
otázka č. 1	50	0	0	0
otázka č. 2	4	0	46	0
otázka č. 3	48	0	2	0
otázka č. 4	44	0	6	0
otázka č. 5	4	0	46	0
otázka č. 6	0	0	50	0
otázka č. 7	50	0	0	0
otázka č. 8	23	11	9	7
otázka č. 9	8	7	33	2
otázka č. 10	32	18	0	0
otázka č. 11	8	42	0	0
otázka č. 12	1	9	39	1
otázka č. 13	0	37	13	0
otázka č. 14	27	23	0	0
otázka č. 15	34	0	16	0
otázka č. 16	36	0	8	6
otázka č. 17	18	9	23	0
otázka č. 18	1	29	10	10
otázka č. 19	0	36	13	1
otázka č. 20	0	9	41	0
otázka č. 21	10	28	10	2
otázka č. 22	1	47	1	1
otázka č. 23	0	38	12	0
otázka č. 24	38	3	9	0
otázka č. 25	0	47	0	3
otázka č. 26	25	7	4	14
otázka č. 27	0	21	18	11
otázka č. 28	0	8	36	6
otázka č. 29	1	8	21	20
otázka č. 30	6	26	0	18
otázka č. 31	30	7	11	2
otázka č. 32	2	12	36	0
otázka č. 33	28	7	1	14
otázka č. 34	39	6	5	0
otázka č. 35	0	22	11	17

Pozn.: V tabulce jsou zaznamenány počty žáků, kteří zvolili danou odpověď.